

Theophilus Großgebauer

**Mysterium Fraudis Photinianaë Qûam Anonymus Quidam Sophista Sex Paginulis
Adversus de Sancta Trinitate Articulum impudenter commisit, In gratiam eorum
proditum, qui Principia Religionis Orthodoxae ac Photinianaë strictim
cognoscere avent**

Rostochi[i]: Richel, 1655

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn72995983X>

Druck Freier Zugang

1605

1605

Gebunden bei
R. Fuchs
Hof- u. Universitäts-
Buchbinder

Fg-5005

Universitäts-
Bibliothek
Rostock

Rostock

175/33. Buch II

Handwritten blue ink markings, possibly a signature or stamp, located in the upper left quadrant of the page.

Handwritten markings in the bottom left corner, including a circled 'D' and some illegible characters.

Aduse
II
MYSTERIUM
FRAUDIS PHOTINIANÆ

Quam
Anonymus Quidam Sophista
Sex Paginulis

Adversus de Sancta
Trinitate Articulum

impudenter commisit,

In gratiam eorum proditum, qui
Principia Religionis Orthodoxæ ac
Photinianæ strictim cognos-
cere avert,

AUCTORE

THEOPHILO *Großgebaur*

Ministro Verbi apud Ecclesiam
Rostochiensem.

ROSTOCHI

Typis JOH. RICHELII, Sen.
Typogr. clō lōc LV.

Nobilissimis Amplissimisq̃
VIRIS

D. THEODORO MEIER

D. CHRISTIANO
SCHWARTZ, J. U. D.

D. HENNINGO VEITH

PRÆCLARISSIMÆ STRAL-
SUNDENSIS REIPUBLICÆ

CONSULIBUS
SPLENDIDISSIMIS.

NEC NON

Amplissimis Consultissimisq̃
VIRIS

D. JOHAN-BALDASAR
CHARISIO, J. U. L.

D. HENRICO MICHA-
ELIS, J. U. D.

REIPUBLICÆ STRALSUN-
DENSIS

SYNDICIS
EMINENTISSIMIS,

Ejusdemq; Collegii Venerabilis
Amplissimis, Consultissimis
Spectatissimisq;
VIRIS

D. IMMANUELI KÖPPEN,
J. U. D.

D. JOHAN - CONRADO
BILLEBO, J. U. D.

D. BENEDICTO BAHRIO,
J. U. D.

D. GEORGIO PANSOW,

D. BRANDANO KLINCKOW,

D. SIMONI SPENGMANN,

D. BERNHARDO WULFF-
RATH,

Dictæ REIPUBLICÆ laudatissimæ
SENATORIBUS GRA-
VISSIMIS,

Dominis meis Faventissimis,

Spiritum JEHOVÆ, Spiritum
Consilii & Potentiæ, Spiritum Scientiæ
& Reverentiæ JEHOVÆ ex animo
precor,

Magnam

*M*agnam Eloquii **DEI**
vim atque efficaciam inesse ad
constringendos vel hostium suo-
rum animos, disceptatio Magi-
strorum Judaicorum ea com-
probat, qua veritatis splendore
compediti de **ANGELO DUCE ac CUSTO-
DE EXERCITUS SANCTI EXE-
UNTIS EX ÆGYPTO** mirificè dissi-
dent. Nam ad Exodi locum capite, **XXIII.**
commate vicefimo, due diversissimæ opiniones de-
prehenduntur in dictorum hominum commentariis,
quas propter materie quam tracto confinium im-
presentiarum excuti non erit incongruens. Prima
est, quam legi nuper in Gemara Sanhedrin cap.
IV. s. X. editione Cochiana:

זהו מטטרון ששמו כשם רבו רי כתיב כי
שמי בקרבו או הכי וניפלו לירי כתיב
אל תמר בו וגו':

Hoc est, Angelus iste est Metatron, cujus
nomen nomini Domini ipsius simile est.
Scriptum enim: Nomen meum est in me-
dio ejus. Respondet alter: Si ita est,
cultum ei exhibeamus. Respondetur ipsi:
Scriptum est; ne permutes cum ipso. Per-
git;

git: Et Q. S. E. Non condonabit defecti-
onem vestram, pro legato illum non re-
cepimus. In eadem Sententia est R. Salomo
Farcheus ad caput allegatum. Is ipse ad Josuæ
quintum commentatur: Ecce veni, inquit, vir
iste v. 15. ad opem tibi ferendam, verum
diebus Mosis veni (nempe Exodi 23, 21. &
33, 2.) Moses autem volebat me adesse.
Michael autem fuit, qui Josuæ tum visus
est. Eum ipsum angelum Misna cum Doctoribus
suis opponit Schechinæ, id est, Præsentia ac co-
habitationi DEI gratiose, adeo ut Angelus pro-
missus si duxisset Israellem, abfuturus DEUS ipse.
Sic enim dicitur Rabbini Hispanus: כִּי לֹא אֵל
שֶׁעֲתִידִין לְחַטּוֹתַי וְשָׂכִינָה אוֹמֵר לְתוֹלֵהָ
כִּי לֹא אֵל:

Dicitur hic, quod peccaturi sint, & præ-
sentia Majestatis DEI dictura sit illis:
Quia non ascendam. Hac itaque ratione
Angelus iste nihil nisi creatura fuit è choro cætero-
rum angelum Exercitui Sancto datus.

Altera Sententia est R. Mosis Nachmanidis,
qui à Patria Gerunda Gerundensis nuncupatur,
oppido Hispania ad fluvium Sambroca juxta Py-
ræneos montes, sic enim ad Exodi xose'ov addu-
lum disputat: עַל דֶּךָ הָאֵמֶרֶת הַמֵּלֶאךָ

הורה שהוכתרו בו ככאן הויה המלאך
 הגואל אשר השם הגדול בקרבו כי ביה
 יהוה צור העולמים והויה שאמר אנוכי
 האל ביתאלי וקראנו הכתוב מלאך בעבור
 הויה כל נהגת העולם הורה במדר
 הויה:

Ut vere rem expediamus, Angelus qui
 hic promittitur, est Angelus ille redem-
 tor, in cuius medio est nomen illud ma-
 gnum. Nam in Jah Jehovah rupes se-
 culorum. (*Esai. XXVI, 4.*) Et is est qui
 dicit, Ego sum DEUS Bethel, (*Gen. 31, 13.*)
 Vocatq; illum Scriptura Angelum.
 Propterea quod omnis mundi huius gu-
 bernatio administratur per hanc virtu-
 tem. Et post paullo dicit: Præsente isto
 Angelo non potuisse non præsentem
 esse DEUM בשכינתי gratiosa Maje-
 statisq; plena præsentia, quoniam no-
 men DOMINI est in medio Angeli.
*Hæc verba omninò contradicunt interpretationi
 primæ, cumq; valde quadrant ad Novi Testa-
 menti oracula, adversus Judæos recipimus ea
 atque urgemus. Error autem Talmudistarum
 plerorumque & Jarchite in eo consistit, quod
 capituli tertii & cricesimi commati secundo in*
 Exodo

Exodo hanc mentem affingunt: q, d. Sicut ante prænunciavi vobis, ita mittam Angelum istum expulsores Cananitarum, ipse autem vobiscum non ascendam, ne consumam vos. Interea revereamini Angelum, neve exacerbetis ipsum. Idcoq; Mosén orasse DOMINUM, ut ipse Dux esset, quia liberrimè ageret in remittendis peccatis, id quod Angelus pro arbitrio suo facere non posset nec deberet. Quæ explicazione nihil est inepius.

Quod si enim promittitur denuò Angelus dicitur, (Exodi 23, 20.) ecquid Mosés tantopere trepidat? Cur iter recusat? An quod Angelus iste jam impotentior factus sit, qui ex Ægypto castra Israelitarum in columna ignis & nubis antecesserat primum documentum Gloriosa Majestatis exhibens in strage Pharaonis? Aut quod Angelus aliquis ordinetur à DEO ad custodiendum populum, DEUS autem iratus se subtrahat illi? Aut quod Israelitides remoto isto Angelo liberius peccare poterint presente Schechina? Aut denique cur Mosés non illicò sub exitum ex Ægypto contra Ducem assignatum, apud DEUM precibus egit? Cur Exodi XXIII, non reclamavit promissioni, sed

ni, sed ut reclamaret, quod summi beneficii loco habebat? Quare is ipse Moses versu XII. Exodi XXXIII, tam anxie conqueritur: Vide tu DOMINE edicis mihi, deduc populum hunc, interea tu non indicasti mihi, quem missurus sis mecum? Audi verat certe ex Rabbiorum quorundam sententia, Angelum mittam tecum promissum in Exodo XXIII. In omnibus istis collectionibus cum absurda multa magnaq; implicentur, duas video interpretationes ad Exodi XXXIII, 12. magis congruas. Prima est adducti supra Mosis Bar Nachman, is cum videret Angelum Ducem Israelis per mare algosum non posse non adesse, nisi ipse DEUS & ejus Schechina una sine, quando quidem DEO sit conjunctissimus, quemadmodum Modus cum RE sua esse in in Metaphysicis docetur, finxit in isto loco gregarium quendam & vulgarem Angelum משריחוהוה è cohorte cæterorum. Sunt ex Christianis multi præclari Viri, qui Rabbinum in hac sententia complectuntur. Relinquo quem vis suo sensui. Quid verò si mens Jehovæ ibidem sit: non esse quod Israelitæ sibi de vitulo aureo gratulentur, quasi impune id habituri, se enim Angelum promissum nevitquam unà missurum, etiam si verbis id pollicitus fuerit? Sic enim scriptum est: Edixit igitur JE-

HOVAE

NOVAM Mosi, abi, ascende hinc tu & populus iste, quem eduxisti è terra Ægypti, in terram quam Juramento promisi Abrahamo, Jizchaco & Jahakobo; dicendo: Semini tuo dabo illam, (*dicendo item*) Et mittam ante te Angelum: quo expellam Cenahanæum, Emoræum & Chittæum, & Perizzæum & Chivvæum & Jebusæum, in terram affluentem lacte & melle. Sed verò non ascendam in medio tui quia populus durus cervice es, ne consumam te in hoc itinere. *Tolerabilis hæc interpretatio nullam imponit necessitatem duos Angelos intelligi alterum Increatum, alterum Creatum. Rabbinum quantum ego quidem scio omnes in versu primo perfectam atque plenam, distinctionem propter Silluk accentum maximum statuunt, & in commate altero novam planè orationem exordiantur. Cum nemo tamen non videat vel ex cohesione versiculi tertii cum secundo esse orationem connexam atque continuam. Magnus sanè Buxtorfius naturam Silluki ita descripsit in Thes. Gramm. l. 2. cap. 23. Versus quidem, inquit, per Silluk finitur, non ipsa semper sententia, quæ duobus aut tribus versibus sæpè continuatur, Immo ita interdum pendentem sententiam*

)(5

sententiam

tentiam relinquit, ut ne comma quidem
constituat. Sunt propemodum verba R. Calo
Calonymos in dissertatione de accentiibus pagina
mibi XXII. האמר כי לפעמים הסוף פסוק
לית ותתן סוף הענין ותכליתו

Is ipse Silluk vere cum identidem termi-
nat versum non semper finit rem ipsam
eamq; nec complet. Tantum ergo abest, ut
ex sensu Spiritus S. Angelus iste Ex. XXXIII.
sit creatus eiq; choro caeterorum accitus, ut vel ex
hac admiranda oeconomia Angeli Exodi XXIII.
promissi Divina prorsus Majestas tanto clarius
elucescat, quandoquidem Moses cum ipso Mare
Erythraeum pervadens sicco pede profectioem fi-
denter instituit, absque illo autem iter susceptum
persequi mirum in modum recusar, estq; sine repu-
gnantia verum omnes Mosi preces atque contenti-
ones pro Schechina populo profecturo restituenda eo
pertinuisse, ut Angelus in columna ignis & nubis
habitans rediret ad sacras copias. Immo ipse Rab-
bi AbenEfra à veritate compulsus fateatur, eum
ipsum Angelum facta poenitentia fidum Ducem at-
que Praesidem Mosi populoq; affuisse usque in ter-
ram Canaan, & seculis succedentibus. Non pigeat
adscribere illius hominis verba ad Exodi 23.

הטעם הוה ושלח מלאכה אתך המלאך
הגואל

הַנּוֹאֵר אֹתוֹי מִכֶּרֶךְ רַע וּמִשָּׁה אִמֵּר וַיִּשְׁלַךְ
 מִלֶּאךָ וַיּוֹצִיאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וּמִלֶּאךָ פְּנֵי הַדְּשִׁיעִים:
 Sensus est, mitteret Angelum suum tecum, est q̄ is
 de quo Jaakob (Gen. 48, 16.) Angelus vindicans
 me ab omni malo. Et Moses dicit: Misit Ange-
 lum & eduxit nos ex Aegypto (Num. 20, 16.) Be-
 iterum: (Esaia 63, 9.) & Angelus faciei ejus sal-
 vavit illos. Sed is ipse Magister idem deliramen-
 tum cum fratribus post delirans, ut evadat salvus
 quaestione Mosis supra indicatam, fingit in Exodo
 XXXIII, 12. Angelum quendam Mosis
 incognitum, cujus nomen ignoraverit, כִּי
 הָשֵׁם בְּקִרְבוֹ

Quoniam Nomen in medio ejus. Phui
 quid est detorquere Scripturam si hoc non est?
 Supposita autem interpretatione nobis recepta ef-
 ficitur protinus ex clementissimo Responso Mose
 facto, Angelum istum in quo nomen Jehovæ est
 esse Confluctorem Schechinæ in medio populi, esse
 Faciem DEI, adeoq̄ ipsissimum JEHOVAH;
 Expendatur Analysis Mosaica. Id quod Gerun-
 densis hanc dubiè ponderavit, cum illa scriberet.
 Quid autem illud? Nomen meum est in me-
 dio ejus? R. Salomo dicit: שְׁמוֹ כְּשֵׁם רַבּוֹ
 Nomen enim ejus est simile nomine DEI.
 Mirificè! Cl. Coccejus totius Bataviae decus esse
 Schemos

Schemos Rabba annotat: אַם מַקְבְּלִין אַתָּם :
הֵימְנו כְּאֵלוֹ לִי אַתָּם וּמַקְבְּלִים :

Si ab ipso recipitis verba quæ loquitur,
quasi me recipitis. *Optimè! Congruunt ver-
ba apud S. Johannem XII. Qui credit in me,
non credit in me, sed in eum qui misit me.
Ego ex me ipso non sum loquutus, sed
qui misit me Pater, ipse mihi præcepit,
quid dicam & quid loquar. Non possum
fatis mirari Mosis Maimonii expositionem in di-
ctum locum libro More Nebhochim parte II. cap.
XXXV. Ibi enim affirmat Angelum istum esse
non alium nisi Prophetam quendam magnum qui
posset Mosen ad Israelitides mitti debuerit, ut doce-
rentur ab eo vel facienda vel intermittenda. Ec-
quem Prophetam? Respondet Rabbinus: Eum
scilicet de quo Moses in Deuteronomio dixerit:
Prophetam è medio tui è fratribus tuis,
sicut ego sum, suscitabit tibi J E H O V A H
D E U S tuus, ei auscultate. In Actibus
Apostolorum dictum hoc sciissimè ad J E S U M
C H R I S T U M bis accommodatur. Verùm
quo digressa est præfatio mea? Exciderat sanè,
patientem Lectorem heic requiri cum propter res
paulò abstrusiores tum propter scribentis exi-
litem, Sed apud Vos nunc ago Nobilissimi &
Amplissimi*

Amplissimi Viri, de quorum affectu ac propensione
præter meum meritum omnia mihi polliceri ha-
beo. Quemadmodum enim id in liberis est
amabilius, quando dimidiata verba tentantes lo-
quelam ipso offensantis linguæ fragmine dulciorem
efficiunt: Sic & ego Adolescens adhuc ante
novennium per duorum intervallum annorum
in Gymnasio apud Vos vestris auspiciis tanquam
sinu paterno exceptus atque fatus, sicubi Rei
tam gravi ac arduæ in præsentii Dissertatione
sermo infirmior non respondeat, omne id
singulari isto benivolentia dissimulatum iri confi-
dere debeo. Est ita: Magnam partem studi-
orum meorum vendicat sibi tota Civitas. Ma-
jorem Præceptores ac Magistri quorum unus usq;
præcipuus in V. N. A. Ordinem jam coopertus
est. Benedictus sit in ingressu suo, &
Benedictus in egressu suo. Quantum
verò debemus Antistibus Rerum publicarum iis,
qui sibi Scholarum curam ideò concreditam pu-
tant ut omnibus consiliis omniq; munificentia
id agant unice, ut non modo ingenis adolescen-
tum excultis artes ad infirmitatem humanam
comparatae floreat, sed imprimis ut eorum Ho-
minum copia sit, per quos Ecclesia ad imagi-
nem CHRISTI magis magisq; effigiata ad
vitam

vitam eternam conferri adducatur? In istis
Ecclesie nutricibus jure merito V. N. A. cense-
ri argumento sunt vel tot Viri præclari quos
olim præfecistis & adhuc præficiis studiose ju-
ventuti in qua me aliquando nomen habuisse læ-
zor. Quæ res me velut obligatoria tabula co-
git gratam mentem quavis ratione coram V. N.
A. testari. Deinde cur Splendissimum Vestrum
Nomen hisce meis pagellis præscriberem, & eo
nomine mihi fuit necessarium, quod cum Pho-
tiniana de Schola obscuri nominis Homo literas
pestilentes inter Viros Politicos disseminare au-
sus est, quasi excitaturus illos qui rebus geren-
dis præsunt, ut sibi rationes dari de Articulo
Sande Trinitatis solidiores à Theologis suis
petant, neve se patiantur circumveniri ab iis-
dem, convenienter fieri à me existimatum est,
si istius Disquisitionis, ut ipse appellat, Exa-
men ac confutationem iis etiam qui ad rerum
gubernacula sedent dedicarem, causamq; tam
bonam oculis exponerem eorum, quibus susse-
ctam reddere si non potuit, voluit tamen Vete-
rator ille. Exploratum quidem habeo, non de-
esse qui studia hujusmodi Nugationes Scholasticas
appellare posse, Heroicam quandam & Regi-
am virtutem esse alto supercilio statuunt; Sed
verò

verò Regia illa demum vox est Davidis: Te-
stimonia tua DOMINE oblectatio-
nes meae sunt, Consilarii mei. Philo
Alexandrinus in libro *τῆς ἁγίας γραφῆς* seiscitanti,
quamobrem Rex Hebraeorum manu sua legens
Sanctam scribere in Deuteronomio iuberetur re-
spondet: Ut sensus verborum inter scribendum
tanto altius inscribendum ac penitus descende-
rent in animum scribentis. Et tantisper Prin-
cipes feliciter regnasse creduntur, dum Verbum
DEI vivi in oculis gesserunt: Spreto autem
alloquio divino omnem benedictionem domi fo-
risq; intercipi innumeris exemplis compertum
est. Est quidem Vindex DEUS, qui non
potest non ulcisci INGRATAM GER-
MANIAM sinendo libere vagari & incre-
brescere Antichristos & Pseudopphetas,
quorum *παραπομπῆς* salutarem cognitionem Filii
DEI subvertere nullum non movet lapidem Ser-
pens antiquus, qua sublata vita aeterna retine-
ri non potest. Quid interea faciendum? Oran-
dum est curvis Christiano indefinenter atque pro-
bandi Spiritus sine ex DEO annon. Sed
qui probari possunt sine Verbi noticia, quod hic
Lydius lapis tantum est? Dicitur jam Sophi-
sta non aliter Verbum DEI juvemet ratiunculis
fermentat.

fermentat, quam si unâ mulea jura confundie
coquus Plautinus. Huic occurrendum gladio
Spiritus. Fortius telum hæresibus opponi non
potest. Eò respexi cum hæc ipsa quantulacun-
que sine ab ore infantis & lactentis depromea in
chartam conjeci. Augeat Pater Luminum do-
na sua, ut ad Ecclesie ædificationem posteriora
prioribus pleniora præstem. Ad V. N. A. verò
me convertens desino in votis Spiritus Sancti:
Senes & Canos Vos ne derelinquat DEUS.
Sit Pax in præmunitione Vestra, Tranquillitas in
palatiis Vestris. Benedicat Vobis JEHO-
VAH è Tzijone, qui fecit Cælum & Terram,
Amen. E Museo meo Idib. Septembr.
c13 13c LV.

VV. NN. AA.

Colentissimus

THEOPHILUS Großgebaur.

PRO-

PRO OEMIUM.

Septennium circiter est, ut ac-
cepi, cum Senatui Urbis nostræ Amplif-
simo pagellæ quædam manu scriptæ di-
catae sunt à Socinianæ Scholæ homine, qui in oc-
culo latere voluit, nomini enim verò supposuit
fictum illud: ELEUTHERIUS PHI-
LALETES. Scilicet, quod liberè sententiæ
nulli Magistro morem gerens, veruatiquæ se ami-
cissimum profiteatur. Inscriptio ita habet: Bre-
vis Disquisitio inter duas de Trinitate
disputantium partes, utri tandem post
longa certamina victoria tribuenda sit.
Nempe spem magnam facit Lectori, quasi proxi-
mus certaminis à condico mundo continuari finem
sit impositurus unico verbulo Dictatoris ad instar.
Inter cætera magnam pietatis speciem præ se fert,
quandoquidem dolet Trinitariorum (sic enim
Orthodoxos appellat) vicem Christiana commise-
ratione, quod adeò se fascinari præjudicatis opi-
nionibus pariantur, ut quid verum sit non viden-
t, neque intelligant. In calce Disputationis à
Patre luminum Trinitariis lucem veritatis ex-
A optat,

optat. Nonnunquam blasphemus est. Inter-
dum pueriliter prorsus exultat, ac si victoria in
manu sua sit. Multi qui schedam istam oculis
usurparunt, aut abjecerunt ceu detestabilem, aut
incipiti cura distrabi cœperunt. Verum TU
PATER SANCTE SANCTIFICA
NOS IN VERITATE TUA, VER-
BUM TUUM EST VERITAS.

§. I.

UNiversæ disquisitionis à lucifuga
Isto institutæ fundamentum hoc est: Ne-
mo disputantium qui contradictoria sta-
tuit, suisq; contradictionibus se ipsum evertit,
victoriam obtinere potest: Trinitarii sunt illi,
qui contradictoria statuunt atqve admittunt.
Ergò victoriam quod jure sperant, nihil est.
Ergò Antitrinitariis tribuatur oportet victoria,
si vel nullam suæ negativæ argumentum affe-
rant. Quippe quod nostra contradictoria fal-
lente hoc ipso Socinianorum erit vera per natu-
ram contradictoriè oppositorum. Hæc vel
pueris intelligi posse alicubi clamat.

§. II. Quo verò sine dispendio suorum ar-
gumentorum nostra labefactet, ut vel ingratis
tandem thes Sociniana accipiatur absqve sum-
ptuosa persuasione, compendiosam ingreditur
viam Eleutherius iste, atqve ex se facit negan-
tem, nos verò affirmantes adeoq; argumentan-
tantes. *Affirmanti enim, inquit, Sapientium
omnium*

omnium consensu incumbit probatio. Ideoq; manifestum est eos, qui affirmativam hujus questionis de Trinitate amplectuntur sententiam, teneri quoque probationis. Quare autem bone Vir tui protinus immemor sub finem imprudenter te constituis argumentantem atqve probantem hanc negativam tuam: DEI ESSENTIA NON EST INFINITA: aliquot Syllogismis nosq; ad tuas ratiocinationes respondere jubes? Ibi tuum erat secundum normam à te præscriptam negare legitimam consequentiam elicitam vel ex Rationis Principiis vel Scripturæ Sanctæ, quod postremum quidem facis, quâ primum autem fatearis culpam necesse est. Quomodo ergo te tractare debemus? Ut opponentem? Sine dubio cum tuo Smalcio de injuria querimoniam habebis, quâ vestra Schola afficiatur. Ergo ut respondentem? Neque hoc, quando quidem ipse Respondentis officium negligis, ac de facto probas, quæ jure non tenebaris probare. Is enim si argumenta in contrarium allata diluit, ære suo se exsolvit. Propriam sententiam exædificet, eamq; rationibus muniat, ne utiqvam obligatus est. Idcirco mihi Eleutherius vitio non vertet, sicubi cum tum ut argumentantem tum ut respondentem accipiam, quoniam ipse ad Methodum hanc nos præprimis adegit. Et quemadmodum is nostra argumenta (sunt verba auctoris) in aciem producere & sub examen revocare audet generaliora, ita & ejus sententias ceu

Prætorias suspiciamus, à nobis haud postu-
labit.

§. III. *Discussis eorum præcipuis argumentis, inquit, in quibus Trinitarij totum fermè robur collocant, quid de reliquis sentiendum sit palàm faciemus, adeoq; eos nulla aut nequaquam solida argumenta habere generatim ostendemus. Dogma itaq; hoc Trinitatis si verum est, aut ex sana ratione aut ex S. Scriptura demonstrari debet. Duo n. sunt lumina, è quibus aliquid in Religione scire possumus, alterum Rationis, alterum Revelationis. Pergit dictus Theologus: Quod dogma non solum non capit humana Ratio, sed etiam eidem planè repugnat, id ex Ratione probari non potest, sed de hoc dogmate verum est prius, Ergò & posterius. Quod ratio non capiat dogma Trinitatis, agnoscunt ipsi, propterea à mysterium hoc non sciri sed credi debere, ajunt, & negari non potest, cum imperscrutabilis sit humana rationi, ut illi volunt, infinita DEI essentia. Quod verò repugnet rationi tot contradictionum laquei, quas involvit, indicant, quibus se extricare nulla potest ratio. Haftenus ille. Miretur aliquis quare obrem personatus ille Theologus duo lumina atque principia Theologiæ statuatur, RATIONEM & REVELATIONEM: Verum lectori consilium suum hoc patefacit pagina tertia: Interim mementote, nisi irrefragabilia, inquit, argumenta ex Scriptura habeatis, jam vos apud Rationis Tribunal causa cecidisse. Atque eo ipso jam gravi apud omnes cordatos præjudicio laborare causam vestram,*

stram, quod tam pugnantiæ & irrationalia ex Sancta Scriptura demonstrare velitis. Hoc demum est lectori glaucoma objectare, cum Ratio Scripturæ exæqvatur ac præponitur, ut nesciat, quo se vertere debeat is, qui ista primo obtutu percipit.

§. IV. Quemadmodum tu in fine libelli nobis $\pi\epsilon\tilde{\omega}\tau\epsilon\nu\ \Psi\chi\delta\Theta$ monstrare conaris in Articulo Sanctæ Trinitatis, ita ego meliori jure id tuum principium de duobus luminibus in Religione Christiana $\pi\epsilon\tilde{\omega}\tau\epsilon\nu\ \Psi\chi\delta\Theta$ nuncupo. Quo everso & cætera consequentiæ concidunt; Quemadmodum

Collapsarunt subductis tecta Columnis. Agnoscis tua verba Eleutheri? Quod si jam Ratio est Principium, lumen atque supremus Judex rerum Theologicarum, Aut erit talis per naturam respectu communium notionum, sensus, experientiæ & inductionis, quatenus sibi relicta est, Aut erit talis per lumen è revelatione divina rationi superadditum, quatenus est intra orbem verbi divini conclusa & castigata. Non primum, quia [ut cætera reticeam] vel ii maxima atque evidentissima cognitione mysteria fidei deprehendisse debebant, qui pridem naturam accuratius rectamque rationem ac ejus vim studiosius scrutati sunt, quorum Princeps creditur Aristoteles, quam tota Photinianorum Schola. Jam verò in universo Aristotele omnibusque

A;

busque

busq; gentium Philosophis nullam demonstra-
tionem scientificam invenies myfteriorum fi-
dei. Quippe quod aliis etatibus non innotuit fi-
liis hominum MYSTERIUM CHRISTI, ut nunc reve-
latum fuit sanctis ejus Apostolis & Prophetis per Spi-
ritum. Axioma Paulinum hoc est; *Omne My-
sterium CHRISTI innotescit filiis hominum ex re-
velatione per Spiritum.* Axioma Socinianum
hoc est: *Non omne MYSTERIUM CHRISTI inno-
tescit filiis hominum ex Revelatione per Spiritum, sed
simul ex consequentiis per sanam Rationem.* Re-
solve textum Paulinum, & fer sententiam de his
duabus contradictoriis, utra fidem faciat. Ten-
taverunt aliqui etiam ex Orthodoxis, gentilium
Philosophorum decempeda nostrae Religionis
immensos agros metiri, verum conatus istos ne-
fandum atque impium flagitium pronunciat Scali-
ger ex. 365. Afferit quidem aliquid in medium eo
ipso capite ex Aristotele, tamen statim id umbram
Philosophi appellat, ex qua lux ea fulget, cujus la-
men ab ipsa met luce, cum ea existens unum, demis-
sum caelitus elucet nobis. Nimirum universus Phi-
losophi discursus à posteriori quidem rem illu-
strat ac delineat, interea me non stringit co-
gitq; inde indubitato credere DEUM PATREM,
FILIUM & SPIRITUM SANCTUM ita ut se in
verbo manifestavit, id quod Aristoteli quoque
nunquam in mentem venit, cum scriberet, DE-
UM sese intelligere. Principiis autem scientia-
rum nil fide dignius nec notitia certius. Ideoq;

nec Rationis lumen Theologiæ principium esse potest. *Dices*: Socinianos Paulo non contradicere, quandoquidem & nos concedamus in Theologia locum habere ea, quæ per bonam consequentiam sanæ rationis ex Sancta Scriptura deducuntur. *Respondeo*: Sociniani Rationis dictata Sanctæ Scripturæ adhibent tanquam normam & amissim secundum cuius iudicium corrigatur, emendetur, explicetur, resolvetur. Nos Rationem subordinamus Scripturæ unanimi harmoniæ atque concentui, quæ solum est medium & adminiculum, quo Theologus suo pro commodo utitur, eamque de consequentia sitne proba an improba judicare permittit; fundamenta verò, quæ ad bonam consequentiam extruendam substernit, non è rationis dictatis, sed Spiritus Sancti oraculis depromit. Quemadmodum architectus oculi beneficio videt, quando amissis ad lignum rectè accommodata sit, & porrò quid in ligno sit curvum, quid rectum, quid gibbum, quid depressum. Sic qualis sit consequentia, quam instruit ad certam aliquam conclusionem ex iis quæ posita sunt, colligendam, omne id videt Theologus rationis, & quæ operationes illius dirigit Logicæ beneficio. Quemadmodum verò non oculus sed amissis est principium atque iudex, quia curvum & rectum in ligno architectus iudicat & demonstrat, non tamen id facit sine oculo; Sic Rationis iudicium non est iudex

Lex illius veritatis, quæ per bonam consequen-
tiam è manifesto Scripturæ dicto elicitur, sed
manifestum illud Scripturæ dictum: non ta-
men id fit sine Rationis iudicio. *Dices: Dari*
mixtas conclusiones in Theologia, quæ respec-
tu unius termini est Theologica, alterius Phi-
losophica, exempla sunt: DEUS est essentia
simplicissima, Filius DEI est persona realiter à
Patre distincta, DEUS non est causa efficiens
peccati, CHRISTUS in triduo mortis non
fuit verus homo: de huiusmodi conclusioni-
bus judicari debere non ex solo verbo DEI scri-
pto, sed simul ex Philosophia, ex qua terminus
alteruter petitus est. Respondeo: Conclusio-
nem mixtam dici dupliciter: Primò quatenus
alteruter Terminus est philosophicus, medium
autem probandi ex Sancta Scriptura petitur;
Secundò quatenus item terminus unus est Philo-
sophicus, alter Theologicus, medium verò
probandi accersitum est ex Philosophia, in sen-
su primo conceditur connexum, in sensu altero
negatur. Deducam te in rem præsentem. Sit
conclusio ista: DEUS non est causa efficiens
peccati. Major terminus est Metaphysica so-
boles. Minor Theologica. Medium pro-
bandi istam negationem causæ efficientis de
subjecto depromam cum Platone ex immutabili
bonitate DEI. Qui nunc bonus nunc malus est, &
aliquando causa positiva & effectrix mali est, ali-
quando boni, is immutabiliter bonus non est, nec sola
omnis

omnis boni causa existit, DEUS immutabiliter bonus est solaq; omnis boni causa. E. Ecquis hujus conclusionis norma ac iudex? Non Scriptura, quia medium *forſan* in ea non habetur tale probandi. Ergò Ratio. Non rejicit hujusmodi argumentum Theologus, docet tamen non esse hæctenus conclusionem Theologicam, cui fides hominis Christiani sua *ωληγοφορία* incumbere possit 2. Petri 1, 19. 21. Accedat jam Theologus audiatq; hanc conclusionem: DEUS non est causa efficiens peccati. Illico interrogat Philosophum; Dic quæſo quid est causa efficiens? Ille, *causa efficiens est id*, inquit, l. 2. Phys. §. 29. *unde est primum principium motus & quietis*. Re declarata per exempla, Theologus istam conclusionem veritatem habere, vel ex ejus contradictoria monstrosa deprehendit, ideoq; eandem conclusionem probat testimonio quodam Sanctæ Scripturæ adducto ex Catholica Epistola Johannis prima, capite altero, commate decimo & sexto. Jam demum facta est conclusio Theologica. Nam indolem mediū imitatur conclusio. Syllogismus esset talis: *Quicumque est causa efficiens peccati ex eo est concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, superbia vite, DEUS Pater non est is ex quo talia mala sunt*. Ergò. Dices: Nihilo fecius tota propositio major rationis iudicio subjecta est, cujus probatio omnis à definitione causæ efficientis pendet.

det. Idcirco lumen rationis non penitus à rebus Theologicis excludendum est. Respon-
deo: Præordinata hac hypothefi Sanctam Scri-
pturam unicum principium ac normam Religi-
onis CHRISTIANÆ esse, non assensum damus pro-
positioni Philosophicæ in Theologia sive sit
connexum sive assumptum, nisi eatenus quate-
nus vel exemplis & dictis Scripturæ consenta-
neum est, vel quia sanctæ literæ nullam *CVERTIV*
alicubi obijciunt, axiomatisq; philosophici
universalitatem non contrahunt nec castigant.
Exempli gratia: Oraculum Davidicum est: *Tu
es filius meus, hodiè genui te.* Inde elicit Theolo-
gus hanc conclusionem: Filius DEI est genitus.
Socinianus id assumit, & ex eo negat æternita-
tem Filii hac ratione: Quicquid est genitum,
non est æternum, Filius DEI est genitus. Ergò.
Minor est Scripturæ. Major Rationis. Quid
hic faciat Theologus? Opponit contradicto-
riam hanc: Filius DEI est æternus ex Johannis
octavo: *Amen Amen dico vobis, antequam Abra-
hamus erat, ego sum.* Hoc enim oraculum suf-
ficit adversus hypothefin Photinianam. Duæ
autem contradictoriæ simul veræ non sunt.
Quod si una rejicienda est, rejicit eam multò
tutius, quæ ex consequentiis meris cerebri hu-
mani fluxit, quam eam quæ ex ore CHRISTI
ipsius. Immò si primò veritatem ipsam com-
plexus est, scrutatur etiam lumen rationis & à
posteri-

posteriori cognoscit non adeò repugnare æternitati esse productum seu genitum ab alio. Verum de his rebus infra.

S. V. *Nec altera habitudo rationis*, de qua initio paragraphi proximè antecedentis. Et si quidem nec DEUS ipse nec verbum ejus sine mente ac judicio creditur ac agnoscitur, quandoquidem oracula sancta tradita sunt rationali creaturæ, quæ pretiosum à vili verumquæ; à falso se movere potest. Ut Paulus ait *1. Corinth. IX. 9. 10.* *Num boves cura sunt DEO? An propter nos omninò dicit? Propter nos enim scriptum est.* Nempe ut ex lege ista speciali consequentiam necesse discamus ad res analogas quoque rationis beneficio *v. 11.* *Quod scilicet sub spe debet arare is, qui arat: & qui triturat sub spe, spei sue particeps esse.* Hinc tredicim illi modi *clal upbrath* Legem explicandi pud Judæos in *Halich. alam p. m. 161.* Ideone consequitur, Eleutheri, omne id, quo in religionis Christianæ dogmatis cognoscendis atque explicandis utimur, in principiorum collegium cooptandum esse? Hac seqvela & cerebrum & sensus communis principium Theologiæ constitui possent, quoniam utrisque non possumus non uti ad apprehendendum Verbum Salutis. Distingve igitur *medium* per quod aliquod cognoscibile recipitur, à *Principio*, secundum quod aliquod cognitum examinatur ac judicatur. Potest aliquid necessarium esse *medium*, penes quod tamen non sit fidei *judicium*. **Sensorium**

forium primarium illud oculus rectius quidem
judicat de coloribus quam auris atque nasus,
nec tamen fas est oculum Prætozem face-
re ut sententiam ferat de objecti cujusvis
magnitudine aut qualitate præsertim distantis
ac improportionati. Sic corpus solare apprehenditur à potentia visiva in oculo ad magnitudinem disci, jam rogatur oculus sententiam, quanta Solis amplitudo sit. Annon respondebit oculus nisi insanus est, suspendo judicium, quia sine dubio magnitudine discum superat, judicet Ratio, ex qua aliquando doctus sum, Solem aliquoties terra majorem esse, ideoque Rationi cur diffidam non habeo si vel maxime meo principio refragetur. Non secus Ratio edocta verbo DEI cognoscit DEUM illum unum ac verum, rogatur & ea sententiam, ut fieri possit, quod DEUS ille unus sint etiam tres hypostases, illa utique nisi insanie respondebit sciscitanti: Multa hic quidem abstrusa atque inaudita reperio, in quorum examine turpem me dare facile potero, video autem *Rationem superiorem* Scripturæ Sanctæ insolubilem catenam, atque evidentissimam compactissimamque harmoniam scilicet, quæ inculcat, urget, instat, mirisque modis demonstrat atque pertinacissime retinet, unum DEUM esse simplicissime unum, eum ipsum tamen DEUM *impartibiliter* esse PATREM, & FILIUM & SPIRITUM SANCTUM, quorum tamen PATER non sit FILIUS, nec
FILIUS

FILIUS sit PATER, & SPIRITUS SANCTUS
 nec PATER nec FILIUS. Hic obmutescō,
 inquit, & Rationem me excellentiorem audio,
 eiq; pareo, nisi jure merito Ratio irrationalis
 mens sine mente haberi velim. Quemadmo-
 dum etiam hoc obsequium morati auditoris in
 Schola Moraliū Aristoteles requirit, l. 1. Eth.
 c. 2. B. ut vel jam habeat, vel accipiat principia eo-
 rum quod sint, nec amplius indagat, cur sint. Cui
 verò neutrum horum adest, Hesiodum, inquit, hac
 dicentem audiat:

ἔτι μὴ πανάρετος κλ.

Optimus ille potest qui ex se cognoscere cuncta,
 Et Bonus is, monitis qui aliorum obtemperat, &

qui

Ex se nec novit, nec quæ benè consulit alter,
 Percipit, admittitq; animo est ignavus inersq;

Photiniani gloriam inde venantur, quod boni
 Ratiocinatores sint, cœteri Non-Photiniani
 meri anseres ac gallinæ, cum vel hoc ipso atten-
 tiæ se suspectos faciant, quod Rationis arbitri-
 um non pro perfecto atqve pleno Theologiæ
 principio habeant, & tamen Scripturæ San-
 ctæ mysteria docenti obsequium detrectant.
 Ponamus Galenum, qui acriter disputat homi-
 nem ex quatuor Elementis compositum non
 posse non esse mortalem accedente inductione
 exemplorum innumerorum ponamus, inquam,
 istum Scripturam Sacram pro infallibili DEI
 verbo

verbo habuisse, uti quidem *Eleutherius* id non negabit absolute, obtulisses Galeno locum Propheticum qui evincat primum hominem natura fuisse immortalem, id est, potuisse non mori, annon cessisset? annon manus dedisset? annon passus fuisset lapsum ac errorem, qui hactenus omnibus gentibus infederat. Stent enim ex hac parte omnes homines, & sonora voce clament omnem hominem natura esse mortalem. Stet ex altera parte DEUS & creet Adamum, eumq; à morte immunem faciat. Quæro, quibus partibus accedere velis? Et quæro per Rationis tuæ quam toties jactitas conscientiam, utri parti fides habenda? An, vel universo hominum cœtui? num DEO loquenti & creanti? DEUMne hominem turbæ subjicere, an istam DEO magis convenit? Quicquid dicturus es, aut ad summam impietatem *mentisq; furores* nil facies reliqui, aut nobiscum *sane Rationis dictamen* sequens statues, omne id principium falsum esse undecunqve petatur, ad quod instantia dari è Scriptura possit, id quod & §. IV. dixi circa finem.

§. VI. Hic *Eleutherius* cœlum clamoribus implet, siquidem in perpetua & plusquam asinina stupiditate Christianos relinqui clamitat, si rationis principium Sanctæ Scripturæ ita subjiciatur, ab eaq; in officio contineatur, quippe quod i. infeliciter disputatur commisso circulo: *Hic vobis, inquit, aquam herere videbitis, debebatis enim*

enim ex Scriptura id probare. Ecce autem reversi
estis in circulum, & post allata ex Sacris argumenta,
idem adhuc nodus restat solvendus, qui initio imposi-
tus fuit. Quasi tale quid concluderemus: Da-
tur Trinitas. Ratio: Dicit id Scriptura. Un-
de autem scis id dicere Scripturam? Non in-
quam è Ratione, nec ex ipsa litera & syllabis
totidem ergò ex eo, quod Trinitas est articulus
fidei, crediq; debet. Has calumnias recitasse
est refutasse. vide tamen paragr. XIV. Etiam 2.
adversus mentem atqve intentionem DEI fieri,
rationis principium à mysteriis secludere, quod
DEUS Sanctam Scripturam non promulgari
curaverit sibi aut beatis Angelis, quo ex intuitu
faciei paternæ suam Theologiam sortiuntur,
verum homini quem finxit Rationis partici-
pem, per quam omnia disquirere, interpretari,
dividere, componere, definire atqve concludere
debeat, & si quid huic lumini non sit conforme,
etiam hoc ipso Spiritum Sanctum innuere,
non esse verum atqve intentum sensum, sed
quemvis alium potiozem esse, quàm illum qui
Rationi contradicat. Jam vel millies decan-
tatum istud genus probandi inculca: *Sic scri-
ptum est, & sic intelligendum, mysteria non sciri sed
credi debent*, subinde Eleutherius noster cum so-
ciis suis regeret; Dogma illud aut habes ex pal-
pabili revelatione ex cælo tertio, aut ex ratio-
nis consequentiis. Non primum: *Dicite*, in-
quit, *unde vos scitis ista non pugnare in DEO, qua
per*

*per se pugnare videt & agnoscit ratio? an vos fortè
DEUM aut ejus Essentiam vidistis unquam, qui tam
audacter, quidei insit, aut non insit pronunciat? Ergò per Rationem. Ratio sana autem non
statuit contradictoria. In exitu libelli Magnus ille Doctor Regulam quendam præscribit, quo-
modo & Scriptura & Ratio salvari queant citra
ullam violationem, si quando accidat, quod
Scriptura cum manifestis Rationis principiis
pugnare, atque contradictionibus implicari vi-
deatur, eaqu; verba quia auctoris sui irrationalem
Rationem produunt, totiusqu; rei cardinem, in
chartam conjicere non piget. Atque hoc unum,
inquit, semel ratum fixumqu; esse debet, firmiterqu; ab
omnibus Christianis semper tenendum est, nihil
quod cum absurditate conjunctum est & contradi-
ctionem implicat ex Scripturis Sacris probari posse.
Nedum per consequentias in conjecturis fundatas &
ex talibus Scripturae verbis deductas quæ aliter atque
aliter intelligi & quidem melius & sanius queunt, id
probari possit, quæ regula adeò vera est ut tum quo-
que cum expressa sint Scripturae verba, cogamur in
explicatione eorum à proprietate literæ discedere, &
aliud improprium querere sensum quoniam proprie
intellecta absurditatem manifestam continet. Ex-
emplum esto cum CHRISTUS dicitur via, ostium,
lapis angularis, agnus, leo, &c. omnia hæc improprie
sumimus non aliam certè ob causam, nisi quod pro-
prius sensus non possit absque absurditate consistere.
Sic in similibus se res habet, atque hæc dicta sufficiant.*

Verum

Verum subtilitas tanta non inest, quin cognosci queant ac dividi, quæ infelici successu *noster* conglutinavit. Ideoq; ut quid veritatis quidve falsitatis canoni huic magistrali competat, etiam lectori fiat conspicuum, unum & alterum exemplum huic regulæ subijciam.

§. VII. Fac me esse Cabaliftam aliquem, qui fascinatus sit opinione illa Pythagorica de comteatione animarum in corpora alia, jam corruspabor omnia Scripturæ dicta, an ex eorum uno & altero extorquere possim saltem, si non elicere conclusionem meam præceptam. Occurrit locus apud Mattheum capituli septimi & decimi commate 10. 11. 12. 13. Ex quo talis conficitur mihi Oratio: Johannes Baptista natus ex Zacharia Sacerdote est Elias ille Thisbita mittendus. Hinc colligam Eliæ animam migrasse in massam istam Uteri Elisabethæ *Jörgen extrinsecus*. Quia erit Elias aut secundum totum compositum, aut secundum corpus aut secundum animam, hætenus enim nescio Gabrielis Angeli interpretationem. Non primum, nam *quomodo potest quispiam nasci qui sit senex? num potest in uterum matris suæ secunda introire & nasci?* Nec alterum, natus enim est ex Elisabetha matre alia quàm Thisbitis corpusq; numero aliud obtinens. Ergò secundam animam. Quid hæc faciat Orthodoxus? Assumit Doctoris Sociniani traditam Regulam:

B

Cui

Cui sana ratio contradicit & Scriptura Sancta,
ea sententia non est vera. Minor probatur ra-
tione, ubi una numero forma ibi unum nume-
ro est individuum, At per Cabalifam Pythago-
ricum una numero forma est in Elia Thisbite &
Johanne Baptista vi transanimationis. Ergò
unum utrobique est individuum. Ergò qui-
dam qui vivus subvectus est in cœlum, non vi-
vus subvectus est in cœlum, interfectus quippe
in carcere, *ἐν τῷ φαιλάρον*. Lepidam hujus opi-
nionis elusionem habes apud Ouzelium ex Her-
mia Philosopho in Octavio Minucii. *p. m. 201*. Scri-
ptura autem Sancta contradicit, aut quia fun-
damentum contradictorium alicubi ponit cum
de bonorum remuneratione malorumq; talio-
ne loquitur in corpore proprio accipienda,
aut quia interpretatione vera nodum solvit,
quem Cabalista sine necessitate colligavit: Lu-
cæ primo: *Procedet Johannes cum Spiritu & vir-
tute Elie*. Urgeat jam Judæus ad defendendum
sod baggilgul suum claram & expressam literam,
protinus verba Eleutherij in subsidium voco:
*Hoc nihil est aliud, inquam, ac si quis id quod album
esse videt ac judicat, atrum esse ex Scriptura Sacra
probare vellet. Nam si ita licet Cabalifæ argu-
mentari, atque contradictoria statuere, & immota
sanæ rationis Principia subruere fas fuerit, ego faxo
mox, ut nec DEUS ullus in cœlis sit, nec virtuti aut
vitiq; amplius inter homines sit locus.* Hactenus
Socini-

Sociniani axioma nihil falsi continet, ideoq̄
ejus verba etiam adhibui. Deinde apud Jo-
hannem hæc habetur propositio: DEUS est
Spiritus. Attamen per universum sacrum co-
dicem DEUS ille describitur *αὐθραπιεδῶς*.
Qvis verò tam absurdus est, ut utrumq̄ve acci-
piat propriè? Ecquæ tandem invenietur conci-
liatio, quæ cogat ad assentiendum utriq̄ve effa-
to scilicet DEUM esse Spiritum, & non esse
Spiritus? Quod si Anthromorphita aliquis
premat literam, quæ DEUS dicitur oculos, bra-
chia, aures, digitos habere, destrui potest ante
allegata Eleutherii regula.

§. IIX. Sed equidem nihil novi ex te audio.
Hermeneuticæ enim arti canon pridem hic fu-
it: Contradictio manifesta, quæ conciliari
nullo modo potest, ad tropum nos deducere
debet. Jam verò *Eleutherius Photinianus* aurea
hac Regula ad suam libidinem abutitur, dum
omnia noemata quæ in cerebro suo format pro
Rationis sanæ principiis venditat, & ad amissim
istam, si dîs placet, Sanctæ Scripturæ verba de-
torquet in tam arduis articulis fidei. Id verò
magna ars est *ερεβλεῖν* oracula sacra & fiduculis
distendere. Ut videas, pie Lector, Regulæ tra-
ditæ sicubi indifferenter accommodatur in Re-
ligione Christiana, pessimam faciem, negabo
miser Philosophus cum Hymeneo & Phileto,
quorum D. Paulus ad Timotheum meminit,

RESURRECTIONEM MORTUORUM, qua
mortui olim idem numero corpus recepturi
creduntur, eundemq; articulum fidei contradi-
ctionem implicare dicam, quandoquidem nec
ipsi Photiniani Resurrectionem mortuorum
magni æstimant, aut sat monstrosè de ea dispu-
tant, *Mortuum scilicet secundum nullam sui par-
tem superesse. Smalcius c. 6. p. 43. de natur. DEI Fi-
lio. De divin. CHRIST. c. 13. f. 79.* Argumenta-
bor autem ita contra RESURRECTIONEM
MORTUORUM numericam; Quod vel semel
corrumpitur atqve interit, id numero non pot-
est redire, Corpus, Ergò. Major probatione
fulciri debet: Omne id à quo expulsa est forma
pristina atqve annihilata, id numero redire
non potest: Ratio: Requiritur enim ad iden-
tatem numericam ejusdem *scias* constans
permanfio. Omne id quod vel semel corrup-
pitur atqve interit est à quo sua forma pristina
expulsa est & perit. Ergò. Deindè: Qvic-
quid ab alio agente, alio tempore & loco pro-
ducitur id numero idem non est. Corpus per
te numero idem ab alio agente, alio tempore &
loco producitur. Ergò. Corpus per te nu-
mero idem, numero idem non est. Major ni-
titur isto axiomate: Singularitas effectus pen-
det ex iisdem numero circumstantiis. Con-
clusio est contradictoria. Ergò. Minor est
falsa, quæ est tua, aut concede duo contradi-
ctoria

Storia esse posse simul vera. Hic cum Eleutherio nostro Thraſonum more exclamabo ad Orthodoxos: *Jam hic aliquis accedat, & se virum præſtet. Libens audiero quo tandem pacto meam ſententiam confutaturus ſit.* Quod ſi enim accedat pars affirmantium Tuamq; theſin roborant ex Jobo, Eſaia, Paulo, Johanne, ipſiusq; SERVATORIS ore, quid mihi faciendum? Seqvar Eleutherium noſtrum, adhibebo fidiculas conſvetas, & omnes iſtos Reſurrectionis Patronos irrationales creaturas declarabo inqviens: *Iſta omnia quia contradicunt ſana rationi, interpretor dicta allegata de RESURRECTIONE SPIRITUALI, de qua Paulus etiã alicubi verba facit.* Hoc eſt quod Plutarchus in libello de progreſſu virtutum inquit: *ὡς πῖρα καὶ λίθου τιθεῖται,* Regulam ad lapidem componere, de iis, qui ſua commenta non Philoſophiã ad Præcepta examinabant ac dedolabant, ſed Præcepta Philoſophiã ſuis cogebant inſervire commentis. Tale principium ſi immotum eſt, faxo mox ut tota Religio Chriſtiana ſubverſa omnes Articuli Fidei expirent. Quisq; enim ut heic acutiſſimè neſtere Strophas poteſt, ita gentiliſmum ſeu Paganismum maximè introducet. Sic enim Achmed Ben-Abdalla Regis Maurorum Theologus Mahummedanus ratiocinatur in diſſertatione ad Emanuelem Portugalliã Principẽ anno 1612. *Ex iis tribus faciunt unum ſolum DEUM, & ita*

simul dant duas contradictiones in eodem subjecto. Idem enim esse unum & Tres omninò impossibile est. Et quid Photiniani aliud agunt, quam ad Mahometismum, Judaismum & Maganismum ut viam sternant, ut id ab aliis pridem demonstratum est. Quid autem cordatus Theologus inceptat? Ad *Legem & Testimonium* illicò se confert, non oscitanter Scripturam Sanctam pervolvitur, totam sententiarum harmoniam atque concentum deprehendit, connexionem eorundem cum toto capite aut libro etiam contemplatur, animadvertit istum **ARTICULUM** de **RESURRECTIONE MORTUORUM** tanta diligentia tantisque de causis inculcari, confirmarique: Hinc Syllogismum facit talem:

Quicquid **DEUS** ille Verax dicit, id verum est,
RESURRECTIONEM MORTUORUM
esse quatenus idem numero corpus reprodu-
citur, **DEUS** dicit. **E. RESURRECTIONEM**
MORTUORUM quatenus idem numero cor-
pus reproducitur esse, verum est. Hic *ὡληγε-
σοεια* **CHRISTIANI** abundè habet, in quo ac-
quiescat. Sicut scriptum est: *Lucerna pedi meo*
verbum tuum est, & lux itineri meo. In verbo tuo
expectationem habeo. Possideo tua testimonia in
seculum: quia gaudium animi mei sunt. Verum
causis gravioribus adductus Theologus, quas
exponit *Excellentissimus Keslerus* in *Dedicatoria*
Metaphysicæ Photinianæ, lumen rationis etiam
suspatur,

ruspatur, anne edictum hoc Prætorianum Pho-
tinianorum : *Impossibile est* veritatem habeat,
jurene possit tantas turbas in Religione dare?
Tandem per habitum philosophicum id colligi-
git, aliquid per supremam DEI potestatem fieri
posse, quod fieri non potest secundum cursum
naturæ. Quod verò de potentia DEI absoluta
fieri potest, id habet rationem factibilitatis, &
sic consequenter nulla in terminis est contradi-
ctio. RESURRECTIONEM MORTUORUM
autem possibilem esse de potentia DEI absoluta
probavit *Murcia* super secundum librum de ge-
ner. & corrupt. disput. ult. q. 3. Ideoq; argu-
menta contra RESURRECTIONEM nihil nisi
hanc thesin statuminant : Per naturam idem
numero non potest redire, quando semel corru-
ptum est, eaq; Orthodoxorum conclusioni con-
tradictoriè non est opposita.

§. IX. His præmissis, unde in idea quasi to-
tum Eleutherii fundamentum conspexisti,
quam stramineum ac ficulneum sit, immò impi-
um ac blasphemum per virtutem Spiritus DEI
porrò ad Articulum de Saero Sancta Trinitate,
provehor. Duplici autem fraude utitur ad
subvertendum Dogma præsens *Eleutherius*.
Primo enim nostra argumenta tam steriliter ac
pueriliter proponit, ut qui hospes sit in Ortho-
doxorum libris protinus suspicetur Evangeli-
cos Corybantum instar mera portenta suis in-
culcare. *Deinde* mirum, quam permisceat Ratio-

nes Articuli apodicticas atqve primarias cum
argumentis Rhetoricis sive secundariis. Ec-
quis enim vel Ratione non exutus planè sic col-
ligat: DEUS loquitur de se numero multitudi-
nis. E. tres sunt personæ in divinitate. Item:
Scriptura aliquando facit mentionem Trium:
E. tres sunt personæ? Eadem se qvela possem di-
cere: Ergò tres sunt essentiæ, tres naturæ, tres
Dii, & nescio quid. Quia non video, unde
magis hoc quàm istud concludere possim. Ac-
cedit, si ex monstrosis istis consequentiis cudere
in animo habeam Articulos fidei, omnesq; eos,
qui secus statuerent hæreticos renunciem, tum
jure demum Eleutherius ille impurus vocifere-
tur. *Quid non tandem, ait, ex Scripturis conclu-
dere licebit si tam tenuis & exilis conjectura ad tam
contrariam omni rationi sententiam confirmandam
suffecerit?* Non verò est, cur à me in præsentia-
rum aliquis Orthodoxorum argumenta demon-
strativa exspectat, quibus Trinitatis articulus
consolidatur, immò ex quibus vel ingratis no-
bis sua sponte profluit, quoniam id à meo insti-
tuto alienum est, quandoquidem si Eleutherio
sua Principia rationis commentitia atqve
μορμολύχεια esse ostendero, dogmate nostro
à calumniis vindicato, *quasi è tenui & exili conje-
ctura* totum pendeat, meo me satisfecisse propo-
sito pius & æquus lector judicabit.

§. X. Non

§.X. Non possum non repetere ridiculum istud
Photinianorum Principium, quod tenebrio no-
ster Regulam firmam fixamq; nuncupabat,
juxta quam omnia Fidei capita examinanda es-
sent. Quam si seqvar comparabo inter se duas
has Enunciationes: HERODES est Vulpes.
Et hanc: DEUS unus sunt tres. Jam verò
Vulpes accipitur aut propriè aut figuratè. Si
illud, erit contradictio in terminis: Herodes
erit homo & erit non-homo eodem tempore.
Ergò figuratè, quodcunqve etiam habeat signi-
ficatum. Ita & heic argumentabor: Frustra
sunt, qui hic Mysterium ponunt, quemadmo-
dum enim propositio habet de Vulpe, ita etiam
habebit altera de TRIBUS in Divinitate, quia
enim tota propositio se ipsam turpiter destruit
acevertit, quum de tribus Personis realiter
distinctis sermo est, ideoq; ne tam manifestè
hallucinemur, quemvis habebunt omnia ista
Scripturæ dicta sensum alium quam contradi-
ctoriùm. Sive dicam cum *Sabellio Lybico*, quod
Pater, Filius & Spiritus Sanctus nuda sint no-
mina, καὶ ἑνὸς ὑποστάσεως καὶ ἐκείνων uni perso-
næ imposta, sive ajam cum *Marcello*, *Photino* &
Sophronio ἐκείνων virtutem aliquam notari,
quæ inhabitet semen Davidis καὶ ἑστὶν ἐν, ἐν
ὑποστάσει minime verò substantiam hypostaticam.
Chrysoptom. c. 2. hom. 6. ad Philipp. p. m. 1239. Sive
quamvis aliam etiam blasphemam habeat signi-
ficatio-

ficationem ut Serveti, qui compositurus diffidia inter Sancta Biblia & Mahummedis Alcoranum tandem eò prolapsus est. Misero isti homini dici poterat istud Jeremiae XXII, 28. *Propheta ille penes quem somnium est, enarret somnium, & penes quem est verbum meum, eloquatur verbum meum verè; quid isti palea cum tritico dictum JEHOVÆ?* Heus jam bone Vir & adverte animum, ut immensa distantia sit inter propositionem hanc: *DEUS unus sunt Tres.* Et inter propositionem figuratam quamvis aliam, quarum unum & alterum exemplum supra attulisti. Ideoq; Regulæ tuæ irregulari oppono aliam magis Theologicam & ad sensum Spiritus Sancti exactius quadrantem hanc: *Quando DEUS aut de SEIPSO aut de Viis ac operibus suis in Scripturis per Prophetas ac Apostolos loquitur identidem, non est illico contradictio statuenda, si vel maximè videatur, donec ipse DEUS loquens in Sancta Scriptura se aliter explicat.* Dices: Unde nova isthæc tibi sapientia? Undenam fidem tuo axiomatici facies? Respondeo ex verbis Pauli priori ad Corinthios secundo capite, commate decimo & undecimo: *Spiritus omnia scrutatur, etiam profunditates DEI. Ea qua sunt DEI nemo novit nisi Spiritus DEI.* Id si verum est, ut est longè verissimum, qua ratione determinante magis hanc quam alteram contradictoriam recipiam, quia utrobique ipse DEUS loquitur, utrobique mea mens caligat, quo vorsum me

ver-

vertam, rejecta unâ contradictoria forsan
apparenti DEUM mendacem facio, id quod de-
testandum est. Cum vel ipsa Philosophia ab-
horreat de ignotis judicare, multò minus ut
contradictoria & falsa damnare, quæ non intel-
ligit. Quomodo enim aliquid de eo affirma-
bit & negabit, quod in ejus intellectu nihil est,
quod ignotum est? Cum omnis affirmatio di-
cat aliquid de subjecto, & negatio pronunciet
aliquid à subjecto, adeoq; quicquid affirmatio-
ne accipitur, vel negatione rejicitur, notum sit
oportet. Ecquæ ratio meum intellectum de-
terminat ac specificat, cur magis credam Scri-
pturæ DEUM simplicissime unum esse & simpli-
cissimam simplicitatem, quàm hanc sententi-
am; DEUM illum Summum esse Tria distincta
realiter subsistentia, quoniam utrumque oracu-
lum ex ore DEI immediatè promanavit, utrum-
que in Scriptura diligenter inculcatur æquali
efficacia, & quod accedit, posterior propositio
quæ Photinianis gentilis prorsus Platonica ac
paganica videtur omnium maximè in luce &
splendore Novi Testamenti effulgescit, urge-
tur, & per vitæ aternæ jacturam credendum
proponitur, docetur, ac ad oculos demonstra-
tur. *Annon figura, typi, umbra, caligo, littera*
& quicquid harum est de DEI veri essentia &
opere quoque præclarissimo ad tempora Vete-
ris Testamenti pertinet? *Contra lux, veritas,*
corpus ipsum, dies clara anne ad tempora corre-
ctionis

tionis Novi Testamenti? Sicut scriptum est Jo-
hann. 1, 17, 18. *Lex per Moſen data eſt: Gratia &
Veritas per JESUM CHRISTUM facta eſt.*
DEUM nemo vidit unquam: unigenitus ille Filius
qui eſt in ſinu Patris, ille nobis enarravit. Nil mo-
ror hic carnificinam Photinianorum, qvi hujus-
modi dicta mirum in modum torquere ac fla-
grare ſolent. Mihi ἀνάλυσις omnis bonæ in-
terpretationis anima eſt. Fac me conſistere ad
Jordanem baptizante Johanne, & Majestatis
Divinæ patefactionem fieri illam, quæ tribus
Evangelistis curiosè notata eſt, videreq; me
Spiritus Sanctum descendantem quaſi colum-
bam, & venientem ſuper JESUM, clamante Pa-
tre, annon ſanus ſenſus & ratio ita colligunt:
*Hoc conſpicitur, agit, descendit, peculiariter ſe ma-
nifeſtat.* E. Persona eſt. De Patre n. non diſputant
Photiniani, quaſi non ſit persona, nec de CHRI-
STO negare poſſunt eſſe eum Personam realiter
à Patre diſtinctam. Syllogiſmus eſt hic; Omne
id cui in Scripturis ſine tropo tribuuntur attri-
buta propria personæ, illud revera eſt aliquid
per ſe ſubiſtens ac vera ſubſtantia, non autem
qualitas vel virtus aliqua ſubjecti per ſe ſubi-
ſtentiſ. Atqvi Spiritus Sanctus eſt id &c. Ergò.
Major ſtatuminatur effato Philoſophi primo
Metaphyſ. cap. i. *Actiones omnes circa ſingulare
ſunt.* Vulgò dicitur: *Actiones & paſſiones ſunt
ſuppoſitorum.* Ad actiones ſemper enim requi-
ritur

ritur completus existendi modus, q̄ualis est singularium. Eæ autem sunt attributa personæ propria, nisi quis actiones etiam universales fingere aut pingere velit. Minor constat ex prædicatis personæ propriis, quæ præsertim in Scriptura Novi Testamenti Sancto Spiritui tribuuntur, nempe, *loqui per aliquem, mitti ab alio tanquam alium, paraclætum esse, annunciare & glorificare CHRISTUM, judicare mundum, poni ut distinctum cum aliis personis, & quæ his respondent, ideoq̄; efficaciter demonstrant Spiritum Sanctum non esse qualitatem aliquam seu virtutem sanctificantem, sed suppositum per se subsistens.* Loca Scripturæ sunt obvia. Quid autem tu bone Vir? Infringes majorem haud dubiè instantia quomodocunq̄ve opposita. Charitas iram cohibet, non exacerbatur, non cogitat malum, omnia sperat, sustinet, & quæ sunt alia attributa personalia. Charitas est accidens, E. quoddam accidens habet attributa personalia. Respondeo: Omnis enunciatio figurata easdem affectiones sustinet quæ ejus cognata sub eadem classe rerum. Hæc Propositio: Spiritus Sanctus mittitur à Filio, à Patre, exit à Patre, baptizatur in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, per te est enunciatio figurata. Ergò. Jam verò ista altera propriè & Logicè quidem ita resolvitur: Homo per charitatem omnia suffert, sperat, tegit. Quid enim facias illi, qui sic audit: Omne id quod audit, animal est, Auris audit.

audit. Ergo Auris animal est? uisi ex non-
logica oratione fabrices logicam: *Homo per Au-*
rem audit. Id jam ex assumpta hypothese Pho-
tiniana accommoda ad Enunciationes de Spi-
ritu Sancto, talia prodigia prodibunt: *Pater,*
cujus est Spiritus Sanctus, mittitur à Filio: Pater
mittit Patrem, in quo est Spiritus Sanctus: Pater
exit à Patre per Spiritum Sanctum, baptizamur in
nomine PATRIS & Filij & PATRIS *cujus virtus*
est Spiritus Sanctus. Quæ enunciata omnia
cum sint fatua atqve manifestè blasphema &
summe absurda, remittimus tibi tuam Mino-
rem per *ΕΥΣΕΒΙΟΥ* allatam domum, ut posthac
cautior agas quippe omnis absurditatis strenu-
us depulsor. Agitur tecum, quod est in Pro-
verbio, in Scyllam incidit, qui declinare vult
Charybdim. Absurda ac Paradoxa dum præ-
tervehis, quæ tamen vera sunt, incurris infeli-
citer in absurdiora ac falsissima, Scriptura teste
& ratione non negante.

§. XI. Sed ut tibi tua verba reponam, *pona-*
tur oro vel ad brevissimum tempus preconcepta opi-
nio, & accedat quispiam nulla sententiæ Photini-
anæ cognitione imbutus, an unquam poterit tam
audacter contra sanam rationem DEUM ipsum
loquentem mendacii insimulare? Is qui dicit
in Scriptura divinitus inspirata PATREM esse
DEUM, & Filium DEUM, & Spiritum Sanctum
DEUM, & ista tria subsistentia realiter differre,
à se

à se invicem, ut alius & alius differunt, Est etiam is qui dicit in Scriptura eadem: *Dominus DEUS tuus unus est.* Hæc sententia Mosaica si vera est, dissoluta est tota hæresium compages. Cogit enim & constringit nos autoritas ac majestas utrobique loquentis fateri distinctas istas personas sibi inseparabiliter esse nexas, & Patrem, Filium & Spiritum Sanctum unum esse DEUM verum. Si enim non est unus, duo sunt: si duo sunt, mentitur qui dicit, Dominus DEUS tuus DEUS unus est: mentitur qui dicit, Videte quoniam ego sum DEUS, & non est alius præter me. Sed quia DEUS mentiri non potest, Pater, Filius & Spiritus Sanctus unus DEUS erunt. Locus igitur hic Mosaicus aut in se comprehendit Filium aut non: Si comprehendit, PATER & Filius unus est DEUS ille Israelis. Sin secus. Ergo duo erunt Dii & duo Domini. Quia in Scriptura Filius verus DEUS & Dominus nuncupatur. Ecquis apud Prophetam dixit: Ego sum Dominus, & non est alius præter me, Paternæ an Filii? Si Pater hoc dixit, non verum dixit. Nam & Filius & Dominus & DEUS est. Si verò Filius dixit, ne ipse quidem verum dixit, quia est alius Dominus Pater. Si autem hoc DEUS ille unus dixit, qui est Pater & Filius & Spiritus Sanctus tribus subsistendi modis distincti profecto & verum dixit & omnes falsum dicere ostendit, qui aut tres istos Elohim (ut cum Scriptura loquar) confundunt,

dunt, vel propter distinctionem istam, qua Pater à Filio & Filius à Patre differt, plures Deos introducunt. Quovorsum te vertas, sive Deos plures colligendo, sive differentiam personalem inter PATREM, Filium & Spiritum Sanctum expungendo, utrobique eundem DEUM sermocinantem ad filios hominum tandem mendacem facies. Sic enim concludere *compellitur*, ut B. Athanasii Symbolum dicit, sana ratio, si vel maxime nolit propter objecti raritatem ac insolentiam, tamen insana sim, ait, nisi me DEO per omnia loquenti & serio & studiosè id inculcanti accommodem. O captive Eleutheri toto cœlo erras! Nequaquam Ecclesia ita colligit: Accepimus dogma Trinitatis per manus majorum, Ergò quacunqve specie id è Scripturis eruendum est. Sic enim calumniaris per universum libellum tuum. Bone Vir, tene solum Rationis compotem existimas? Quæ tu vides, viderunt & alii à multis ætatibus. Ideo DEUM loquentem mendacem faciant? *Cogimur* itaque *compellimur* & *coarctamur*, ut ea de DEO manifestato per Scripturam confiteamur, quæ hactenus ingratiis portarum infernalium confessi sumus. Unicum hic asylum sibi Antitrinitarii constituunt, si premuntur harmonia Scripturarum, quo tandem confugiant, scilicet ex vocabulariis mendacitè legunt vocem DEUS, & posthabita analysi ac cohæsione totius orationis cujus suprà memini, ex meris particularibus

ularibus argumentantur; Hic & illic DEUS
est nomen dignitatis, eminentiæq; non verò
nomen DEI Summi. Ergò in articulo isto etiam
de Trinitate. Quare tandem vocabularii fiunt?
Utiq; ne permittatur contradictio: Scilicet
ne cœlum ruat. De quo terriculo deinceps.
Accedit, quod sana Ratio etiam informata à
Scripturæ harmonia evidentissima, non potest
non statuere esse PATREM, FILIUM & SPI-
RITUM SANCTUM non mera nomina, aut vir-
tutes aut potentias sed substantias per se subsi-
stentes, nisi in causis tam arduis, quas Scriptura
ubiq; tradit, histrionem DEUM illum tre-
mendum facere malimus, qui ablata persona
Patris, induat personam Filii, & hac exutus fa-
bulam alio sub schemate agat. Exempli gratia:
Sic DEUS dilexit mundum, ut filium suum da-
ret unigenitum. Si DEUS ille Pater qui dedit
Filius, est ea ipsa hypostasis, quæ est Filius, an-
non tota vis & robur illius aurei dicti perit? an-
non in æternæ salutis negotio histrionia exer-
cetur? Aliud exemplum, quod Photinianos
acrius stringit, in mentem mihi venit, *Joh. XV,*
26. Cum autem venerit Paracletus, quem ego mit-
tam vobis à Patre, Spiritus veritatis, qui à Patre
procedit, ille testabitur de me. Annon Eleutheri
supposita tua opinione de ἀνομοιωσία Spiritus
Sancti ita resolvo CHRISTI Orationem aliàs
simplicissimam: *Cum autem venerit illa virtus*
divina,

C

divina,

divina, quæ est eadem personaliter cum Patre, quia
in DEO *ὁ ἄγ. ἁγ. πνεῦμα*, quam ego mittam vobis à
seipso, à Patre, Spiritus veritatis, id est virtus divi-
na, quæ à Patre hoc est à seipso procedit. Velis
nolis Eleutheri, si ad ista monstrosa ænigmata
fanus es, aut interpungas tandem totam ac con-
tinuam textus cohæsiōnem oportet, quem ipse
inspicias oro, aut concedas nobis *differentiam*
quandam personalem, quæ Pater & Spiritus unus
quidem sint DEUS, quod tui Socii à veritate co-
acti non omninò negant, nec tamen Pater est is,
qui est Spiritus Sanctus, nec Spiritus Sanctus est
is, qui est Pater. Omnia ista & plura longè ab-
furda cum deprehendit pia antiquitas in tuis &
hæreticorum assertionibus, maluit DEO lo-
quenti de se ipso *non semel aut obiter, sed circum-*
spectè, itentidem, deliberatòq;, maluit ipsi, inquam,
gloriam dare, ignorantiamq; suam profiteri,
quàm e cursus naturalis exemplis ac Regulis
ipsius DEI os verberare, eumq; loquentem de
se ipso utrovis modo, juxta cujusvis ficta sæpè
principia examinare, corrigere atque *ὡς πῦρ*
castigare. Denique si Philosophus Christia-
nus, qui suam habitum ex Theologia complex
ac perficit, Principia Photinianorum ad restam
rationem amussitat, & in illis reperit, aut prin-
cipia esse ficta inq; cerebris eorum nata, aut si
vera sunt, illegitimè applicari, nonne ad inci-
tas rediguntur isti homunciones, & DEO exosi,
& Phi-

& Philosopho Christiano deridiculo præbiti?
Hæc & alia sapiens Antiquitas absqve dubio
ponderavit.

§. XII. Quoniam Eleutherius nostram fi-
dem mirum quantum exhibilat, conviciisq; im-
petit, ut olim Julianus Imperator Christianus
improperabat hoc: ὑμῶν ἡ ἀλογία καὶ ἡ ἀ-
γεγυρία, καὶ ἐδ' ἐν ὑπερ τὸ πῖς δούσαν τὸ ὑμετί-
ρας, ἔσι σοφίας, Irrationalitas & Rusticitas vestra
est, & nihil præter illud CREDE vestra est Sapien-
tia Reuchlin. Cabal. l. 2. Cui Nazianzenus pul-
cre respondit: Christianos morem Pythagori-
cum sequi, cujus discipuli interrogati nil præ-
ter suum αὐτὸς ἴφα objectabant. Sic Tene-
brio iste nos ludere solet: *Dicitis, inquit, quam-
vis hoc rationi videatur absurdum, in DEO tamen id
absurdum non esse. Mystrium hoc sanctissimum ad
fallacem Rationis humane stateram non esse exigen-
dum. Scrutator enim Majestatis opprimetur à glo-
ria.* Sed ut primò generatim tibi respondeam,
quæso per DEUM, quid à multis ætatibus San-
ctos quosque perspicatissimos magis decuit,
quam propositis duabus enunciationibus quo-
quo modo contradictoriis, cum ex altera parte
loquebatur & decernebat DEUS VERAX &
OMNIPOTENS, ex altera Ratio suis utens no-
tionibus, ut ipsi iudicio suo suspenso de possibili-
tate vel impossibilitate, simpliciter in verba
acquieverint. Quo facto ipse eventus dein-

ceps probavit, non fuisse reapse contradicenti-
tia, quia DEUS incognito modo homini ex u-
niversali propositione fecit particularem, quo-
rum utraqve est vera *ἡ ἐναντίας*. Quare A-
brahami fides tantoperè posteris commenda-
tur? *Roman. IV, 18. 19. 20. 21. 24.* Nempe quod
medius inter contradictoria versaretur facta
promissione. Ratio dixit cum Aristotele:
Nulla mulier desinentibus menstruis *καὶ τὸ
ἔτηρον δώσαται* post annum quinqvagesimum
parit, *hister. animal. l. 6. c. 5.* DEUS contra:
Quædam mulier menstruis desinentibus *καὶ τὸ
ἔτηρον δώσαται* nonagenaria parit. Dispe-
ream, si vespertilio ille Photinianus Abrahami
Domesticus fuisset, protinus Regula sua firma
fixaq; adhibita ad vitandam contradictionem,
ita aut similiter Verbum DEI intorssisset: Sara
utiqve pariet Filium, scilicet ratione nepotum
ex Ismaële prognatorum, qui Saram pro Matre
Hebreorum more agnoscent. Verum PATER
CREDENTIUM nostro Theologo doctior *con-
tra spem sub spe credidit, tributa gloria DEO.* Ac
plenè persuasum habens eum, quod promiserat, posse
efficere. Iple eventus postea docuit non fuisse
ἀντίθετον ἐν ἀγορευμῶς, quoniam id adje-
ctum ratione potentiæ divinæ medium admisit.
Illa etiam Beata Maria prædicatur, quod credi-
derit. Videbat enim & ipsa duas contradicto-
rias, pendens animi, utra fidem faciat. Altera
hæc

hæc est Rationis: Omnis homo procreatur ex
συνδρασμῶ maris ac fœminæ; quorum ille
est quasi motus ac generationis origo hæc au-
tem materiæ. *l. 1. de gen. anim. c. 2.* Id principi-
um vel ex sensu & inductione cæstæ virgini
constitit, itaque cum altera ex Revelatione op-
ponitur. Quidam homo non procreatur ex
συνδρασμῶ maris ac fœminæ, sed ex sola fœ-
mina, sine semine virili, interrogat Angelum,
quærens contradictionis conciliationem. An-
gelus inter alia hoc axioma disputanti puellæ
opponit: *Apud DEUM non est ullum verbum im-*
possibile. Ex eventu autem edocta est MARIA,
virtutem ALTISSIMI medium invenire posse
per quod simul consistant & salventur & Ratio-
nis effatum jam factum particulare, & Oracu-
lum coelitus pronunciatum. Et sic statuunt
Photiniani, nisi nobiscum testimoniis Verbi de
DEO manifestati in simplicitate credant, quo-
modocumque id mysterium dein exprimant,
quia tantopere à Philosophicis terminis abhor-
rent, fore, ut æternis contradictionibus impli-
cati totam Religionem Christianam, quoad
ejus ab ipsis fieri potest, pessudent ac subver-
tant. Nos contra veritatem ex ore DEI hau-
stam possidentes bonam partem contradictio-
num solvimus, principiis Rationis rectè intel-
lectis & legitimè adhibitis ac collocatis, & si
quæ adhuc intelligere ac penetrare non vale-

mus, vitæ reservamus alteri, ut Paulus ad Corinthios ait: *Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus. Videmus nunc per Speculum in anime; tunc autem facie ad faciem, nunc cognosco ex parte; tunc autem cognoscam, sicut & cognitus sum.* Non adeò ovum ovo simile est, quam Photinianis cum veteres Judæi tum præcipuè moderni, id enim genus hominum non aliundè cervicem suam obfirmavit, sensaq; animi obstraxit, quo minus MESSIAM manifestatum ante tot secula recipiant, nisi ex *contradictionum coacervatione*, quibus instructi nos nostrumq; Messiam blasphemant. Apud Johannem XII, 34. non dissimulanter se moriturum prædicit Salvator Hominum, cui Judæorum turba ait: *Nos audivimus ex Lege, quia CHRISTUS manet in æternum; & quomodo tu dicis; Oportet ex altari filium hominis? Quis est iste Filius hominis?* Nempe contradictoria sunt in adjecto: Quidam qui vivit in æternum, moritur. Hodiè per gratiam DEI, etiam puer ad istam objectionem respondere, & falsam speciem *ἀντιφάσις* monstrare potest. Concinit R. Mose Majemon Ægyptius inter Rabbinos quos unquam Sol vidit excellentissimus in Hilchos Melachim cap. XII. 20. in loco multum disputat, quibus characteribus verus Messias dignoscendus sit aliquando, de quo verborum Synagoga dicere possit: *Ille presumitur esse CHRISTUS* (יהוה בחוקת שהויה משיח)

Si au-

Si autem, inquit, iste homo occisus fuerit, planum
 est eum non esse Messiam, quem sperare lex iussit.
 Non absimile est, quod dicitur in Bereschi Rab-
 ba Pharaschah XC VIII. הויה אבינו יעקוב
 רואה אותנו וסבור בו וגו' Hoc est: Vidit illum,
 (Simsonem) pater noster Jacobus, ratusq; est, eum
 esse Regem Messiam. Sed cum animadverteret, eum
 moriturum, Et hic, inquit, moritur? Virulentus
 autor libri plusquam Diabolici נצרות, qui
 lucem vidit cloCCCCCLIX. ita passim clamat:
 אם אלהים הויה מה מיתה היתה בו
 Quod si DEUS est, quomodo morti obnoxius
 fuit? Scilicet in cerebro Judæorum contradi-
 ctio est. DEUS qui est ipsa vita substantialis
 ac indefectibilis aliquando non vivit sed mori-
 tur. Quod non mirum est, cæcos recutitos
 ita ratiocinari, cum nesciant DEUM manifesta-
 tum in carne, mortificatum secundum carnem, ne-
 sciant item discriminare statum Messiae in hu-
 militate & statum gloriose majestatis. Hinc
 ne contradictoria statuerentur: excogitave-
 runt alii duos Messias alterum Davidem sobo-
 lem alterum Josephi, hunc miserum asina ve-
 hendum, illum gloriosum in nubibus cæli ven-
 turum esse ajunt. Videatur Jarchius glossator
 ad capita Esaia XI, 13. & XXIV, 18. הנמלט
 מחרב משיח בן יוסף יפול ארץ חרב משיח
 בן דוד והנמלט משם ילכד בפח במלחמה
 וגו', id est: Qui evasit è gladio Messia filij Joseph
 incidet

*incidet in gladium Messia Filij Davidis, & qui isthic
elabatur, capietur in bellis Gog? Sed nonne stultam fe-
cit DEUS sapientiam hujus mundi? I. Cor. I, 20. Quid
ergo Judæis faciendum? Convertantur ad Domi-
num, & tolletur velamen illud, II. Corinth. III, 16.
Et submergentur contradictiones ejusmodi in
Oceano VERBI. Sic etiam Eleutherius non
debat ex præconcepta opinione de contradi-
ctoriis ad negationem rei in Scriptura conten-
tæ procedere, sed ab eo, quod utrumque & de
DEI Unitate & Pluralitate in Scriptura conti-
netur ad contradictionis potius negationem
progredi.*

§. XIII. *Exposita una & altera ratione, qua
Orthodoxa Antiquitas non solum mota sed
compulsa etiam est, DEUM unum in essentia
& Trinum in Personis credere atque confiteri,
ut vel ex eo appareat calumnia Photiniani, qua
articulum de Trinitate tenui & levi conjectura
fulciri dicit. Nostrum erit paulo post probare
AntiTrinitariorum sententiam ex incertis con-
jecturis & veræ Philosophiæ detorsionibus con-
structam esse. Quod autem attinet argumenta
Rhetorica in hoc Articulo, habent & illa veri-
tatem atque vim constringendi divinam apud
nos qui clariori luce perfusi sumus, tamen se-
des maximè propria hujus Capituli à Sancto Spi-
ritu in Canone Novi Testamenti adornata est.
Firmiter ea retenta in nativo splendore atque
lumine suo, redimus cum face ista ad posticos
libros*

libros Propheticos, & deliriis Magistrorum proculcatis indubitanter statuimus, id Spiritum Sanctum dixisse in MOSE & Prophetis, quod ipsius operibus ac verbis videmus sub Adventum Messiae esse representatum & publicatum. Adeo ut non parodia sit aut nugatoria accommodatio, si quae verba Spiritus Sancti à Prophetis deprompta Mysteriis per Apostolos & Evangelistas patefactis sedeant & accommodari possint, sed ipsa mens & significatio summi Doctoris. Fieri enim neutiquam potest, ut praeter mentem, intentionem & significationem ejus, qui omnia novit & utriusque Codicis autor est, verba ejus in rem transeant, & ad Mysteria in Novo Testamento elucidata tam concinnè quadrent. Quin firmiter id retinemus, per oracula DEI quae succedunt, vetera affirmari, renovari, repeti, inculcari, explicari, & mysterium DEI magis magisque patefieri. Denique posteriora in prioribus ex parte DEI radicari ac fundari, ex parte nostri priora in posterioribus lucem accipere. Poterat hoc axioma ad singula Fidei capita applicari, sed in causa tam bona vel unum sufficit exemplum. In Psalmo quinquagesimo & primo leguntur haec verba: *Expia me byssopo, & mundus ero, lava me, & prae nive dealbabor.* In eorum mutatione non consisto juxta Rabbinorum commentaria, qui alludi ajunt ad purificationem leproforum, sed conjungo similitudini pharaeos rei similitudinem

nem clarius in Apocalypsi & Johannis Epistola expressæ, item in Epistola ad Hebræos; **JESUS CHRISTUS dilexit nos, & lavit nos à peccatis nostris per sanguinem suum. Sanguis JESU CHRISTI Filij DEI purificat nos ab omni peccato. Si Sanguis taurorum & hircorum, & cinis juvenca aspergens inquinatos, sanctificat ad carnis puritatem, quanto magis Sanguis CHRISTI emundabit conscientiam vestram.** Explodat jam hanc Psalmi meditationem cum Photiniano Judæus, & rumpatur ilia uterqve, tamen hunc canonem nondum mihi excusserunt, quem denuò repeto; *Nemo sibi persuadeat, Spiritum Sanctum non cogitasse de rebus in Novo Testamento manifestandis, quibus tam accuratè V. T. verba usitato Scripturis more accepta conveniunt.* Item occurrit sententia Jobi cum stylo ferreo rupi incidenda capite nono ac decimo: *Credo, quod Redemptor meus vivit, & non est mortuus.* Consulo Abben Esram Judæum, quisnam sit ille Goel, respondet, *esse hominem, sive natum, sive nascendum, qui lecturus verba Jobi & cause sue patrocinantur, & benignè de ipsa judicabit.* Ego quidem ex data Regula phrasim naturam & analysin totius orationis expendo, atque rem prorsus similem in Novi Testamenti Scriptoribus deprehendi, cui ex asse verba Jobi respondent, idq; est potentissima vindicatio **JESU CHRISTI**, qua sui qui sunt è morte in vitam asserturus est. Sociniani è quorum numero

mero noster Eleutherius est, Scripturam Sanctam non aliter interpretantur atque Virgilium aut Homerum, ut semper ipsis plus sit in sono, quam in sensu, plus in verbis, quam in rebus. Nos contra credimus verba quæ DEUS usurpat & ex communi hominum usu ad negocia sua vocat, vix rebus esse paria. Sic etiam ut ad nostrum institutum veniamus, Scriptura Mosis & Prophetarum DEUM illum unum numero multitudinis non semel & studiosè & cogitanter דוּתָיִן nuncupat. Rogo Magistros sententiam. R. Bechai existimat esse plurale nomen inde, quod DEUS est Dominus potentiarum omnium. R. AbenEsra id ex consuetudine lingvæ dici honoris causa judicat. R. Salomo putat causam denominationis esse nomen Domini. Rursus AbenEsra. De hoc loquendi genere dubitat, & cœteros Magistros redarguit. R. Abraham de Balmes in suo Mikneh vestigia vulgi premit. Ea interpretatio Photianos non malè habet. *Num potest cæcus cæco viæ dux esse? nonne ambo in foveam cadent?* Contra facem in Novi Testamenti Codice accensam manu prehendo, eaq; me confero in Mosen & Prophetas. Non enim est ne suspicandum quidem ea quæ de DEO GLORIOSO in Apostolis prodita sunt, nulla vestigia in Prophetis habere propter unitatem mysterii, unitatem DEI & nominis illius, unitatem Spiritus. Ideoq; cum apud Johannem quinto SERVATOR hominum oratione

oratione quadam id effecerat, ut Judæi multo
sapientiores Photinianis tandem colligerent,
JESUM Nazarenum se prædicare Filium DEI
proprium per omnia æqualem DEO, inter alia
respondet: *Scrutamini Scripturas* (Mosis & Pro-
phetarum) *quia vos videmini vobis in ipsis vitam*
æternam habere; & illæ sunt quæ testantur de me.
Immo ipsi Talmudici fatentur, *omnes Præphetas*
in unum non prophetasse אלה לימות המשיח
nisi de diebus Messia. Quamobrem quotiescun-
que in Mose & Prophetis reperio Elohim de JE-
HOVAH illo Benedicto prædicari, item sicubi
DEUS de DEO, tanquam suppositum de
supposito, aut per distincta prædicata realis dif-
ferentia in DEO arguitur, firmiter concludo,
recondi in illis locis Mysterium DEI Patris &
Filij & Spiritus Sancti. Longè quid magnifi-
centius ac divinius inesse verbis Spiritus Sancti,
quam ampullas, hyperbolas ac battologias, ut
ignavi Judæi somniant, corroborat Paulus
I. Corinth. II, 13. *Loquimur non sermonibus quos*
docet humana sapientia, sed quos docet Spiritus
Sanctus, πνευμαλις πνευμαλις συγγεινοντες,
cum spiritualibus spiritualia conferentes, nempe ita
connectimus Scripturas, ut verba rebus & res
verbis respondeant, & in unum veluti corpus
coalescant. De ista συγγεισις nihil novit Ju-
dæus, nosse debebat tamen Photinianus. Sunt
alii

alii Doctores Orthodoxiæ, qui è diligenti collatione Locorum Veteris Testamenti adversus Photinianos præsertim *Enjedinum* probaverunt dogma præsens. Ea laborum parte supersedeo. Quoniam unicè id ago, ut Lector Christianus intelligat, quo ordine quæ ratione testimonia ex Mose & Prophetis accersamus, ne fundamenta Fidei tenuis & exilis conjectura nomine veniant, ut tenebrio noster cavillatur.

§. XIV. Deinde gravem dicam Orthodoxis scribit Photinianus, dum cantilenæ suæ de contradictionibus paullo pausam faciens, invehitur in illos, quasi sine Scriptura agant, quæ tamen maximè gloriari soleant. Verba ejus recitentur oportet: *In Sancta Scriptura, inquit, si hoc dogma Trinitatis continetur, tum aut apertis verbis scriptum est, aut firma consequentia potest ex Scriptura deduci, sed nec illud factum est, neque hoc fieri potest. Ergò hoc dogma frustra autoritatem Sanctæ Scripturæ sibi prætexit: Expressis verbis non contineri plus quam certum est. Deberet enim vel vox Trinitatis extare in sanctis literis, vel quæ ei æquipollet: DEUS quum dicitur unius esse Essentiæ trium autem Personarum. Sed nemo hætenus inter tot Eruditos extitit, qui hæc in sanctis literis scripta nobis ostenderet. Tam multæ lectionis homo est. Sed crassam committit fallaciam plurimum nempe interrogationum. Quæstio enim est hæc malè instituta; sitne formale & materiale hujus Articuli in Scriptura expressum? Formale nuncuporem*

pro rem ipsam, per quam Articulus iste constituitur. *Materiale* notat voces, syllabas & apices, quibus Articulus is propter schismata effertur. Si respondeas affirmativè, personabunt omnia clamoribus, ostende *Trinitatis, essentia, persona* vocabula in Scripturis. Si negativè, jam demum fenestra sophisticandi ac blasphemandi aperitur. Ad distincta ergo distinctè respondemus. **¶** Res ipsas, quas Ecclesia receptis vocabulis intelligit & significat, in Scriptura esse expressè positas & patefactas, tantisper credo atque confiteor, dum *ex ipsa Scriptura* contradictoriam ejus veram à te allatam esse video. Hic te virum præstare debebas כב. Non tamen existimandum, quasi præsens caput fidei immediatè sine notionibus nominum in Scripturis traditum sit, quod implicat contradictionem. Quid enim absurdi est, si dum ex nomine יהוה colligam יהוה essentia, & ex voce *וה* in Apocalypsi I, 8. *וה* & sic argumenter à conjugatis DEUS est *וה*. Ergò habet *וה* vel est ipsa essentia. Omne enim quod *וה* est, & per *וה* ita est & dicitur. Deinde I. Johan. V, 7. dicitur: *Et hi tres unum sunt.* Quin liceat hinc dicere Unitas & Trinitas? *Trinum* omne Trinitate est trinum, & omne *unum* Unitate est unum. Indè rectè infertur Patrem, Filium & Spiritum tres esse Trinitate personarum & esse unum Unitate essentia. *Dicis: Eadem*

dem

dem sequela colligo Trinitatem essentia & Unitatem
Persona. Respondeo, Hoc cadaver consequen-
tia exenterabo atque exossabo. Deinde suffi-
cit mihi ostendisse terminos istos nec Scripturis
repugnare, nec absurdum esse eos ex visceribus
Scripturae depromere. Vocula *ὁ θεός*
Hebr. 1, 3. quomodo exprimat id quod inde à
Tertulliano Latina Ecclesia *Personam* dixit, alii
jam affatim declararunt. Tu Eleutheri quia
Arrii vera propago more majorum tuorum fa-
stidis Philosophiae terminos, quam alibi *insani-*
entem sapientiam nominas, ideoque per me licet
hunc Articulum ita eloquaris, modo res ipsa re-
tineatur: *Unus Jehova sunt tres Elohim, Pater,*
Filius, & Spiritus Sanctus En omnia verba sunt
Scripturae totidem Syllabis in ea contenta, cave
autem ne sub rosa venenum cerebri tui occu-
las. Alias qui in rebus *rd em* sentiunt, iis lau-
di ducitur, & proficuum Ecclesiae est, si propter
concordiam in modis loquendi etiam conveni-
unt. **33.** *Qui ergo factum est, ut Ecclesia paul-*
latim à Symbolo Apostolico recedens doctrinam
CHRISTI simplicem sordibus insipientis Sapien-
tiae infecerint, ait noster Photinianus? Respon-
deo 1. Majorem tuam propositionem esse me-
ram calumniam: Quia Symboli Apostolici ar-
ticulos aliis atque aliis verbis effert praesertim
necessitate urgente, is recedit à Symbolo Apo-
stolico. Eadem consequentia colligam: *Qui*
primum

primum librum Moyſis Hebraicè ſcriptum
transfert in lingvam Germanicam, is recedit à
Genefi, cum potius argumentum inverſum
procedat: Qui divinum quoddam oraculum
retento ſenſu genuino aliis verbis è medio pe-
titis exponit, interpretaturq; , is tantum abeſt
ut recedat ab Oraculo DEI vivi, ut per idipſum
medium conſervare, atqve propagare illud eni-
tatur. Thomas p. 1. qv. 29. art. 3. *Si oporteret,*
inquit, de DEO dici ſolum illa ſecundum vocem, quæ
Sacra Scriptura de DEO tradit: ſequeretur, quod
nunquam in alia lingua quis poſſet loqui de DEO,
nifi in illa, in qua primò tradita eſt Scriptura Veteris
& Novi Teſtamenti.

2. Mallemus ſimplicitate ſermonis uti, ut
ſicut credimus ita etiam loquamur, unum eſſe
DEUM Patrem, Filium & Spiritum Sanctum, &
quod affirmare auſim ſimpliciores illi *υἱοι*
etiamſi nunquam audiverint vocabula Meta-
phyſica, *Effentia, Persona* in hoc fidei capite
uſurpari, tamen convicti ex Veteri & Novo Te-
ſtamento ſtatuent DEUM verum, non niſi
unum, convicti item vel ſolum ex Baptiſmi ſui
forma, credent ſe non in alium niſi in DEUM
illum unum verum baptizatos eſſe, & Patrem
non eſſe Filium, nec Filium Spiritum Sanctum
eſſe, quorum tamen ſinguli ſint ille unus verus
DEVS, extra quem non eſt alius, ad talia obſtu-
peſcit, atqve ſecum, *Video aliquid, ait, quod non*
poſſum

possim eloqui, Ratio. Veruntamen loquendi necessitate à Græcis & Latinis parva sunt hæc Vocabula Metaphysica, ut quovis modo erroribus & insidiis τ λαλῶντων διασημασθέντων viam obstruerent. Sicut enim olim instrumenta contractuum propter hominum integritatem strictissimis verbis scribebantur veteribus, hodiè vix verbosissimis contractus humani à fraudibus mortalium repurgari ac conservari queunt. Sic etiam satis erat quondam confiteri, Credo in DEVM Patrem, Filium & Spiritum Sanctum: Sed curiositas profanorum quorundam hominum effecit, ut eandem rem nunc cogamur explicatioribus verbis effari, qualiacunque illa tandem sint. Modestè B. Augustinus de hac ὀνομασθέντων Ecclesiæ quasi extorta per Hæreticorum mendacia in libris suis de Trinitate l. VII, 4. Trin. V. c. 9. inquit: *Alium aptiorem modum non invenerunt Doctores, quo enunciarent verbis, quod sine verbis intelligebant. Cum quaeritur quid TRES? Magna prorsus inopia humanum laborat eloquium. Dicitur est tamen tres persone, non ut illud diceretur, sed ne taceretur. Non enim rei ineffabilis eminentia hoc vocabulo explicari valet. Et iterum: Et dum intelligitur, inquit, saltem in enigmate, quod dicitur, PLACUIT ITA DICI, UT DICERETUR ALIQUID, CUM QUÆRERETUR QUID TRIA SINT, QUÆ TRIA ESSE VERA FIDES PRONUNCIAT.*

D

Nulla

Nulla nec petulantia nec superstitione abitum
est olim à simplicitate verborum Scripturæ, si
quis enim R E M ipsam in Scripturis patefactam
tenet, nihil impedit quo minus dicas: *Personas,*
Nomina, hypostases, modos, species, formas, panim,
Elohim, Middoth, substantias, prout Ecclesia ta-
men terminum unum altero commodiorem
esse judicat, quia ubiqve per ænigmata loqui-
mur, omnisq; terminus heic laborat imperfe-
ctionibus, quicunqve is sit. 77. Jam verò ut
res non perfectè ex verbis quibus effertur, sed
ex ipso jure & re ipsa quæ est, æstimatur: sic ni-
mirum quilibet pius hoc negotium non ex ver-
bis, sed ipsa R E & veritate æstimabit, qualibus-
cunqve tandem exprimatur verbis. Quia verò
jam pridem Ecclesia hanc loqvendi formam re-
cepit, *DEUS unus in Essentia, & Trinus in Perso-*
nis, retinemus eam tantisper, dum Photini de
grege discipulus suis Principiis ex sana ratione
sumtis illud dicendi genus extorqvet manibus
nostris. Sed ut jam dictum est, ipsos Ecclesiæ no-
stræ Doctores agnoscere in terminis forinsecus
adscitis tria accidentia, quæ nisi Theologica Sa-
pientia moderatur ac castigat, posterius malum
fit deterius priori, & quum olim magno labore
ac consilio de Idoneis vocabulis in hoc myste-
rio cogitatum est, ne Lupi se gregi Dominicæ
immiscerent, ita inventis terminis Metaphysi-
cis, ubi semel hic adhibiti sunt, protinus inde
novas struunt insidias, & ex nostris quasi - præsi-
diis

diis nos expugnare satagunt. **Exempli gratia,** Persona definitur quod sit Substantia individua, intelligens & incommunicabilis. Benè, ait Photinianus. *Cui competit definitum, eidem & definitio competit. Iam verò quot personæ sunt, tot sunt essentia, tot substantia, sicut Johannes & Petrus duæ personæ distinctæ sunt, ita quoque distinctæ & separatae essentia sunt.* Et hinc est, cur Eleutherius iste certissimam sibi victoriam promittit, & quasi triumphans itentidem exclamat: *Absurde id colligitur, cum una numero Essentia non possit esse tribus Personis communis, Personam enim nihil aliud quam substantiam primam intellectu præditam, multiplicatis ergò Personis, necessario quoque essentias multiplicari.* Verum si liceat à definitione concretiva argumentari ad subjectum illud, cui aliquod tale attributum assignatur, DEO BENEDICTO ex levi conjectura aliquid potest affingi, quod ejus naturam atque essentiam per modum contradictionis destruat. Nempe cum DEVS dicitur *Videre, audire, loqui, odorari,* item cum *oculos, aures, manus, pedes nasumq;* habere dicitur, quippe quod Lex loquitur כפי לשון בני אדם *secundum linguam filiorum hominum,* quia imperita plebs non videt, quomodo aliquid verè possit existere, nisi corpus. Ideoq; quid faciendum, ne ab eo quod hominibus tantum competit, in iisq; perfectionem notat, argumentemur ad DEVM,

eiq; tale quid tribuamus, quod DEVM non-
DEVM faciat? Respondeo non ex Orthodo-
xo auctore, qui Eleutherio nostro suspectus est,
sed Rabbinij cuiusdam verbis *Mosis Maimonij* in
suo *More Nevochim* Parte I. Capite LV. Vbi
in hoc negotio sic præcipit: *Quicquid est ex ali-*
qua è quatuor sequentibus speciebus, id à DEO re-
movendum est; primò, quicquid inducit corporei-
tatem; deinde, omnis passio & mutatio; tertio,
quicquid inducit privationem, ita ut statuatur res
aliqua ipsi nunc actu non inesse quæ postea in actu ei
insit; quarto, omnis similitudo creaturæ alicujus.
Similiter & nostrarum partium Theologi statu-
unt, supposito axioma teo, cuius supra menti-
onem feci, Sanctam Scripturam TANTUM esse
principium Religionis atque normam, nimi-
rum sicubi Theologus ad Regnum Cœlorum
doctus necessitate quadam Terminis Metaphy-
siccis utitur, ut tria attendat in illis, primò abstra-
ctionem, secundò analogiam, tertio imperfe-
ctionis remotionem, ut vetus Regulula habet:
Verba servire debent Rebus, nequaquam Res Verbis,
nisi tristes λογικὰς excitare velimus. Re-
gula hæc esto; *Terminorum natura cognoscitur*
non ex conditione certi subjecti, sed secundum con-
ceptum universalem. Exempli gratia miraban-
tur olim Americani omnes imberbes Hispanos
barbatos, & primo ad spectu vix eos in homini-
bus reputabant, sed spumam maris nuncupa-
bant.

bant. A speciei enim attributione ad genus turpiter collectionem fecerant: Omnes homines Americani sunt imberbes. Ergò omnes homines sunt imberbes. Tandem enim edocti sunt, conceptum Hominis universalem non includere ꝛ̄ barbatum esse licet in homine Americano semper imberbeitas cum homine conjungatur. Non aliter noster *Eleutherius* barbarorum more concludit turpiter arguendo à conceptu rei proprio ad conceptum universalem. Petrus & Johannes sunt duæ personæ, & habent duas numero essentias distinctas. Ergò etiam ita competit omni personæ secundum conceptum universalem. Invenisti non quod pueri in Faba, dum à definitione concreta ad abstractam ratiocinaris. *Philippus* quidem in Personæ definitione non expressit tantum formalem rationem suppositi sive personæ sed connotantem ipsam naturam, cujus personalitas est: Quia præsupposuit istam Regulam ante citatam. Tu autem tum demum victor esses, Bone Vir, si tres personas creatas, finitasq; in Deitate statueremus ex cerebri nostri figmentis, & per habitum philosophicum adinventas, sed Theologus ceu Magister ac Rector Philosophiæ ad suum institutum utitur terminis philosophicis, & sicubi in illis protuberant affectiones speciales seu concretivæ, imperfectionesq; enti creato ac dependenti propriæ, illic præ-

scindit, amputat, corrigit, refecat, quæ REI veritati ex sola REVELATIONE pendenti obstrigillant, ne in Oraculis Sanctæ Scripturæ admittatur *contradictio*, quandoquidem ubique ipse idemq; DEUS VERAX & Omnipotens loquitur. Philosopho Christiano offeratur exemplum unum & alterum à Theologo ex Scriptura evidenti demonstratione, de Incarnatione Dominica, de omni præsentia corporis CHRISTI, de DEO Uno & Trino, isq; Philosophus Scripturam pro principio vero agnoscat, annon sic colliget? annon ambabus manibus id accipiet? Corpus CHRISTI simul est in pluribus locis. Ergò aliquod corpus simul est in pluribus locis. Item: CHRISTUS DEUS propriissimè dicitur homo. Ergò disparatum quoddam de disparato prædicatur. Sic etiam: Pater, Filius & Spiritus Sanctus sunt unus ille verus atqve indivisus DEUS: Ergò quædam Personæ multiplicatæ non multiplicant essentiam. Huic collectioni insisto tantisper dum Photinianus ex *Scripturæ Harmonia continua atqve constanti evidentiq;* aut meam thesin evertit, aut suam positivè tuetur. Quàm oppido heic in angustum vestræ cogantur copiæ, si Scriptura Judicis partes suscipit, testimonium abundè, dicunt libelli vestri omnes, qui pleni tormentis, eqvuleis, uncis, nervis atqve numellis, quibus schola vestra Scripturam sanctam torquet ac excruciat. Accedit, cum quodammodo ex
principiis

principiis sanæ rationis hoc mysterium delineare possum, atque per potentiam DEI absolutam tale, quid fieri posse doceo, Eleutherii causa valdè suspecta redditur.

§. XV. Principium tuum primum est illud: *Nibil potest esse singularissimè unum ac indivisibile, & tamen pluribus commune, quoniam contradictionem implicat aliquid posse esse simul rem unam & plures.* Quoniam multi & præclari Philosophi hunc arietem Photinianorum fortiter enervaverunt, tria verba in tam luculenta causa saturerunt. Syllogismus esset talis: *Omne id quod tribus commune est, unum numero esse nequit, Essentialia divina per nos pluribus tribus nempe communis est personis.* E. una numero esse nequit. Si noster tenebrio sanæ rationis fuisset, ut vult videri, potius ita formasset argumentum: Ergò: *Quoddam quod tribus commune est, unum numero est, quæ alteri contradicit.* Ratio erat, quia Scriptura mentiri nescia illud affirmat. Sic supplevisset Philosophiam ex Theologia. Jam verò ex tua data initio Regula: *Duo contradictoria non sunt simul vera: judico hoc ipso Eleutherium mendacem fieri in Majori propositione, cum ejus contradictoriam defendit Spiritus Sanctus in Scripturis.* Verum quid præterea? Ipsa ratio dicitur commune esse pluribus dici dupliciter; *Primò commune est pluribus universale ut essentialiter inferioribus ab iis per mentis operationem præcisum,*
D 4 veluti

veluti omnia genera & species, & hac ratione unum numero non esset unum numero. *Secundo* commune aliquid est pluribus veluti essentia ac natura modis, aut natura potentiis. Hanc Murcia disp. ii. de Univers. q. 4. appellat *communitatem communicationis*, illam *communitatem Universalitatis*. Ita unum numero Ens Hoc *Modis* suis se communicat, & anima Hæc vegetativa diversis potentiis, absqve ulla repugnantia. *Personas* autem in præsentī mysterio esse id, quod in proportione *Modo* in Creaturis respondet, à multis ætatibus recte existimatum fuit, si personam in abstracto consideras. *Dices*: Unum & idem non potest esse unum & multa. Respondeo, scilicet secundum idem eodem respectu. Alias quid impedit, quo minus affectiones seu modi Entis uniti unum, verum bonum sint unum & idem & non sint. Unum & idem ex natura rei, multa autem secundum rationis distinctionem. Sic quivis modus rei cum re ratione essentiæ est unum & idem. Modus enim non aliam habet essentiam nisi eam quæ est ipsius rei. Nihilo secius una eademq; res habet plures modos. Persona autem Trinitatis, ut jam dictum est, habet se quasi modus divinæ essentiæ eam quasi determinans ac modificans, ut distinctionem illam & pluralitatem in DEO per Scripturam indicata si non eloqui valeamus, tamen ne prorsus taceamus. Hinc quodammodo intelligi potest, personam multiplicari

cari

cari posse, non multiplicata natura, sine contradictione. Si persistimus in Persona abstractè ac formaliter considerata. Namque non differt ens ab uno, vero & bono, quoniam unum est Ens, & Verum est Ens, & Bonum est Ens, nec tamen tria sunt entia, sed unum est quod tribus istis modis vel affectionibus præditum. Mea mens non est Trinitatem inde probare quod etiam principio dixi, sed ostendere *ὡς ἐν Ἰούλιῳ* quod talis communicatio fieri possit unius ejusdemque naturæ, qua se sine sui multiplicatione modis suis communicat, ne Eleutherii pronuntiata pro oraculis adorentur.

§. XVI. Principium sanæ, hoc est, Photinianæ Rationis alterum est istud: *Contradictio est: Unam eandemque, essentiam esse simul genitam & non genitam: Aliquid ab aeterno fuisse, & tamen verè ac propriè genitum esse; immò aliquid existere & tamen adhuc generari, & mille alia ejusmodi, quæ alibi fufius sunt demonstrata: Nonne hæc aperte sanæ rationi sunt contraria ait?* Tria insanientis sapientiæ effata simul in chartam conjicis. Quorum primum est perversissimum, dum nobis affingis contradictionem ubi nulla est. Quæro ex te per frontem sitne hæc contradictio: *Una eandemque, essentia secundum certum subsistendū modum est genita, quæ citra illius respectum non est genita?* Nisi & hanc contradictionis damnare velis: Unus idemque Eleutherius Photinianus

videt oculis secundum potentiam visivam, qui non videt secundum potentiam quamvis aliam. Secundum est tale: *Quicumque est genitus verè ac propriè, is non est ab aeterno,*

Filius DEI per nos est ab aeterno. E. Filius DEI non est verè ac propriè genitus.

Ad hoc terriculum abigendum si assumo piæ Antiquitatis responsionem convenientissimam, nempe Majorem valere in generationibus eorum, quæ fiunt in hoc mundo: nequam in generatione Filii DEI æterna. Quia Scriptura hoc ipso dum affirmat & testatur Filium DEI Genitum esse, facit majorem Photinianorum particularem quasi dicat: *Quidam genitus verè ac propriè est ab aeterno.* Ergò concludat Photinianus quippe agnoscens Scripturam pro LUMINE: *Quidam, non, omnis genitus verè ac propriè non est ab aeterno.* Et hac ratione connexum est verum, sed inde non sequitur pro Photinianis illatio. Quod si talia in partem contrariam meditor, jam occupavit noster tenebrio me dicentem, cum passim gloriatur: *Sed dicunt; Hæc in creatis rebus pugnare, non in DEO, qui sit increatus & infinitus, sed quæso vos, qui hæc affirmatis, an hæc vobis simpliciter asserentibus protinus credenda sunt? Dicite, unde vos scitis istis ista non pugnare in DEO, quæ per se pugnare videt Ratio?* Et iterum infit: *Quod absurdum est, inquiunt Evangelici, non statim absurdum esse in supremo Numine. Sed dum hæc tam*
confiden-

confidenter differunt de DEO, quem nunquam viderunt, si sibi credi volunt, proferant tabulas, & ostendant argumenta, cur statuunt id quod manifestationis Principio probatum est, non habere locum in DEO. Syllogismus talis est: Omne attributum DEI denominatum à rebus humanis, est iudicandum & examinandum secundum affectiones & proprietates illarum, Generatio Patris qua genuisse dicitur Filium est tale attributum DEI. E. Quam turpiter noster Photinianus sua vineta cœdat, Majorem pro infallibili principio venditans sexcentorum loco uno declarabo exemplo. Dicitur DEUS ille Summus in Scripturis non semel \square *Vivus*, quod attributum etiam homini & cuivis animanti quacunqve ratione competit forsan per modum analogiæ. Fac jam Eleutheri te statuere DEUM simplicissimum esse abs ulla compositione, quacunqve vel excogitari possit. Ego probabo contrarium ita: Omne vivum compositum est ex principio seu forma quâ vivit, ex ipso vivere *in* \square & ex vitalibus operationibus: DEUS est vivus. Ergò. Quid respondebis nisi illud Majorem meam verificari in animantibus, non in DEO? Minorem vix negabis, quia expressè toties habetur in Prophetis. Ego verò protinus tibi tua regram verba ad datam responsonem: *Antibi hac simpliciter asserenti protinus credenda sunt? Profer tabulas, & ostende cur statuas id quod manifeste*

*festo Rationis principio probatum est, non habere locum in DEO. Dices: Inesse meo argumento quatuor terminos, quia vivum esse de DEO dicitur improprie & æquivocè. Respondeo: Hoc ipso DEUS vivus per Scripturam per te erit non-vivus, quia æquivocè talis est. Quomodo ergò 7° vivum esse respectu viventium creaturarum de DEO illo Summo in Scripturis prædicatur? Non æquivocè, ut vidimus. Quod si enim hoc valeret, in singulis Scripturæ dictionibus contradictionem offenderem. Exempli gratia, DEUS est, vivit, intelligit, vult, scit, misereatur, irascitur. Finge æquivocationem & consequetur DEUS non est, non vivit, non intelligit, nisi quod de nomine nobiscum aliquid participat. Nec univoce, id quod nec Photinianus negat. Et Moses Ægyptius in suprâ laudato libro capite LIII. parte prima, reprehendit illos Judæorum Magistros quod attributa animalibus propria DEO tribuant cum summa imperfectione litteraliter. Et si capite LVI. suam mentem patefaciat, ea omnia dici de DEO merè, æquivocè & non analogicè. Verum respondemus Majemonidi argumento Thomæ Aquinatis: Si Ens dicitur æquivocè de DEO & Creaturis, uti & Voluntas, Sapientia, Potentia, Vita, quæ Moses conjungit ibidem, sequitur nos de DEO nihil cognoscere posse. Nam de æquivocis nulla est scientia. Ergò analogicè. Qua ratione autem
ca ana-*

ea analogiâ dividatur, definiatur, applicetur,
multi & egregii Philosophi scripserunt. *Mur-*
cia super Ante predicamenta disput. 2. qu. 1. præ
cœteris videatur. Sic etiam *Gignere* dicitur de
DEO Patre, Theologis alibi id ex Scripturis do-
centibus, *Genitum* esse de DEO Filio. Cum id
Photiniana Schola non possit expungere, per-
vertere tamen audet, & fingit metaphoricam
ac impropriam in se generationem. *In se* dico
notanter, quia & ipsi non negamus si compara-
tio instituat inter Mysticam istam generatio-
nem & aliam quamvis physicam secundum con-
ceptum utriusque proprium, DEUM *improprie*,
id est, suo peculiari modo non animantium ab-
jectorum instat *Gignere* Filium. Verum hoc
ipso affirmamus ac defendimus ex Scripturis
quod DEUS *ratione sui* propriissimè, verissimè
ac perfectissimè Genuerit ac Gignat Filium, id
quod negat Photinus, ne incurrat contradictio-
nem. Verùm sicut in omnibus DEI attributis,
quorum unum & alterum vidimus, ex. gr. *Vi-*
vum esse, prius liberamus & defecamus id ab
omni imperfectione, quam DEO Glorioso id
applicemus, nempe *actiones, accidentia, motus,*
prius & posterius, ita etiam *Generationis* vocem li-
beramus ab imperfectione, quæ in creaturis ge-
neratis iisq; finitis invenitur, propter suam cre-
aturalem dependentiam, nimirum, quod gene-
ratum habet distinctam essentiam singularem
ab essentia generati, quod generatio fit ex præ-
existenti

existenti materia καὶ ἐπέξεως. Quibus imperfectionibus separatis, *materiale significatum*, per me licet appelles, prodit tandem vera hæc Generationis definitio formalis: *Generatio est communicatio essentia productiva*. Quæ certa & legitima proportione competit & Physicæ & Divinæ generationi, cum utrobique subjectum definiendum in sua disciplina & ex principiis propriis definias. Cum ergò quæro, quid sit generatio? Turpiter respondet noster Theologus; Est productio essentialis, quâ vivum aliquod aliud vivum specie idem, numero non idem producit, quod ante sui productionem *in esse* constitutum non fuit. Eadem sunt ineptiæ, ac si quæram quid est animal? Respondeat alter, est corpus rationis expertus. Hoc enim non esset definire, sed ludere ac sophisticari. Cum igitur Eleutherius ab uno sensu materiali puta physico colligit ad sensum materiale alterum Theologicum, quid aliud agit, quàm quod à specie ad speciem argumentatur: Angelus est, Ergo homo: quâ consequentia nulla potest esse sequior. Multo rectius ita ratiocinatus fuisset ex hypothese Scripturæ Sanctæ: Si DEUS ille unus gignit Filium proprium multo excellentior, fortior atque magis illa singularis erit generatione physica, quia producens ac productum sunt unius & ejusdem singularis essentia expertes omnis mutabilitatis, absque ulla temporis

poris

poris connotatione, sicut ratio paternitatis excellentius in DEO invenitur, quàm in homine &c.

§. XVII. Optime itaque distinguitur inter generationem divinam & generationem quamvis aliam physicam, etiamsi præ stomacho medius rumpatur Photinianus. Dari autem membrum alterum divisionis nempe divinam generationem ex sola Scriptura unice probatur immo ex illa promanat nobis hac de re nihil cogitantibus. Sed tale quid accidat necesse est isti homini, quippe qui in principio disputationis duo LUMINA Theologiæ accendebat, RATIONEM & REVELATIONEM magna ἀπώστια ἢ ἀγνοίας. Queritur autem, ne Photiniano nostro calumniandi occasio relinquatur, ane sit contradictio Esse ab æterno & genitum esse ab æterno? Id quod initio probare volebat. Sed crassam Elenchi ignorantiam committi abs te, ecquis dubitare potest? Quoniam per *genitum esse* significatur modus, quo Filius ab æterno subsistit. Verbo autem esse, vel fuisse, vel non fuisse ipsum subsistere denotat. Testatur verò Scriptura Filii DEI *subsistere* atque *esse* ab omni æternitate fuisse. Testatur & Ratio quod Modus quo aliquid subsistit, ab essentia ipsius & subsistentia inseparabilis sit. Ergò non repugnat esse genitum, & esse ab æterno. Quemadmodum posito Solem fuisse ab æterno,
quod

quod DEO non est impossibile Solem ab aeterno produxisse, Ergo & radii solares itidem fuerunt ab aeterno. Quæro jam præcesseritne generatio esse ipsius radii, an esse ipsius radii suam generationem. Si prius: Ergo quoddam quod generatur, nihil est: Si posterius; Ergo aliquid fuit, antequam aliquid fuit. Contra verum est, tum fuisse radium cum est genitus, & tum genitus quando fuit. Dato jam eo, quod radius per DEI potentiam fuerit ab aeterno, ergo & ejus generatio fuit ab aeterno, & contra radii generatio à Sole fuit ab aeterno, ergo & ipse radius; cum per modum hunc nempe à Sole generationem suam habeat existentiam. Omnia illa pulchrè accommodata præsentī negotio, in fumum convertunt minacem hominem cum suis contradictionibus.

§. XIIX. *Mille alias hujusmodi tuas contradictiones, quas non narras, nec probas, sed crepitas, in lucem per DEI munificentiam jam protractas ac in Triumpho ostensas esse, ab illustribus Viris ipse non potes non cognitum habere, ideoq; in cæteris brevis ero. Principium tuum tertium hoc est: Eadem sequela vi ac efficacia ad tres essentias & unam Personam ex scriptura concluditur, quam ad tres Personas & eandem Essentiam. Fundamentum est fortasse in nouo ex scriptis sociorum tuorum fit conspectum: Quia in DEO essentia & Persona realiter idem sunt. Syllogismus est hic: Quæcumque sunt realiter*

realiter idem, eorum uno multiplicato, multiplicatur
& alterum. Subsumo; Multiplicatis modis ex-
empli gratia *Præsentia corporis ejusdem in multis
locis simul*, quod per *Potentiam DEI* tale quid
fieri potest, non multiplicatur corpus. Multipli-
cata affectione entis, non multiplicatur *Essentia en-
tis*, Multiplicata facultate anime, non statim mul-
tiplicatur anime essentia, quæ omnia cum sua es-
sentia realiter sunt idem. Personas autem TRI-
NITATIS Sanctæ suo modo respondere Modis
Entium creatorum efficaciter docet *Iacobus
Martini* l. 2. de tribus Elohim, & ex eo *Keslerus*
in libellis suis aureis. Deinde *Lectori* fucum
facit egregium *Veritatis ille Studiosus*, quan-
do quidem *Essentia & Persona* terminos in *Eccle-
sia* receptos ex suo cerebro judicat, atque ita con-
fundit, quasi idem sint simpliciter in *DEO*. Fate-
mur quidem & nos *Essentiam* esse hic singulare
aliquid sicut *Persona*, nihilominus distingui-
mus inter singulare ut singulare & inter singu-
lare, ut habet ingenium & modum universalis:
Essentia quidem divina singularis est: (quan-
quam *Patres* nonnulli ob certas causas *DEUM*
singularem dici noluerint) ingenium tamen
modum ac rationem habet universalis: quate-
nus non est unius personæ essentia, sed tribus
COMMUNIS REVELANTE SCRIPTURA. Ideoque
ta per infirmum erit connexum tuum, dum
probas ex *Scriptura* id subsistens quod nos
Personam dicimus, esse commune aliis per-
E sonis,

sonis, ut quemadmodum loquitur Scriptura: Pater est DEUS, Filius est DEUS, Spiritus Sanctus est DEUS, jam proferas & tu tabulas, quibus inscriptum sit: Filius est PATER ille qui misit Filium suum, Spiritus Sanctus est Pater ille de quo exivit Spiritus Sanctus &c. Et deinde fidem mereberis. Summa artificii tui consistit in eo, quod cum Patres Ecclesiae ex communi loquendi consuetudine depromserint hos terminos, ut hic Essentiam seu Naturam dixerint id quod multis est commune, personam id quod uni est proprium, ut cum essentia humana dicitur de Johanne, Petro, Paulo, ne plane multi essent loquente Scriptura, tu neglecta Scripturae catena atque harmonia nudos terminos scalpturis prorsus de vocabulis altercans, cum tamen ipse hoc dogma, nec vis nec potes eloqui, nec aliis id tentantes quantum in te est, permittis. Ne te pigeat artificii tui exemplum tibi monstrari in puerili quadam actione. Proponantur Pueri Tyroni haec verba: *Doleo caput*, ut ea Hebraicè efferat. Multum diuq; Lexicon pervolvens tandem ita exprimit וָנָה לְרִי. Quid ego ludificaturus puerum? Dicam, errasti, non expressisti verba, quia וָנָה venenum significat. Annon vel Puer regeret, quicquid alicubi significat, mihi tamen hic in meo exercitio caput denotat. Sic etiam *Scriptura Sancta REVELANTE ac cogente intellectum*, quod

quod hic non repeto, hanc sibi imposuerunt
necessitatem Antiqui Patres, ita loquendi quam
maxime congruè suo exercitio fieri id posset,
quod si aurem mihi jam vellicat nasutus ali-
quis Photinianus, regeram, sic meum exerciti-
um sonat, & tenorem ejus aliter hactenus effe-
re non potui, nec à te rectius efferi video, id-
coq; nisi primò in REIPSA mecum consentis,
nihil est quod me exagitas terminis aliter & ali-
ter acceptis. Quod noster Philosophus blate-
rat per nos non repugnare uni personae dare duas
essentias sive naturas in CHRISTO. Ergò & hic
id fieri posse, nisi velimus quidvis ex quovis finge-
re. Bene novisti Eleutheri, etsi & hic contradi-
ctionem collocas, unde fiat, quod una persona
sit constans duabus naturis, quoniam subsistit
humana subsistentia non sua sed τῆς λόγῃς
Scriptura id REVELANTE, jam & tibi probatio
incumbebat, ut ostenderes vel verbulo id quod
nos in Deitate Personam nominamus subsiste-
re non subsistentia propria, jam petis principi-
um, & ex quolibet comminisceris quodlibet.

§. XIX. Principium quartum est hoc: *Mul-
tiplicato loco, multiplicatur quoque locatum.* Non
obscure naris fuit autor istius scripti, quisquis il-
le sit, quod praesentiscit atque olfacit, si infini-
tas Numinis firma consistat, qua dicitur Totus
DEUS esse in Caelo, Totus in mari, Totus in
terra essentialiter, Totus in te, Totus in me, fa-
cit

eilè etiam Rationi congruum videri, DEUM
Essentialiter Totum esse in Patre, Totum in Fi-
lio, Totum in Spiritu Sancto. Ideoq; istam
hypothesin Orthodoxorum *πεῶν ψεῦδος*
nuncupat, cui innitatur Dogma de Trinitate,
ceu structura suis columnis. Verum si osten-
dero, Bone Vir, securim tuam, qua istam co-
lumnam concidere conaris esse ferruginosam
atqve hebetatam valdè à qua nihil sibi metuere
habeat, hoc ipso Articulus Trinitatis te etiam
invito per te consolidatur. Ut autem initio
monui *πεῶν ψεῦδος* vestræ hæreseos esse,
Duo facere Lumina in Theologia ita dato uno
tali absurdo, infinita sequantur necesse est. Si
enim sanæ mentis esses, ita colligeres: Dicit
Scriptura constanter DEUM ipsum substantia-
liter adesse ubiqve locorum sine divisione sui:
Ergò illa propositio vera est. Ergò forsan nec
sana & informata Ratio contradicet. Tu au-
tem contra: Ratio mea contradicit, quia sic
DEUS statuitur unus & non unus. Et ponis
pro fundamento particulare quoddam & mul-
tis modis incertum atqve falsum effatum Phi-
losophicum. Inde pueriliter prorsus colligis:
Ergò tale quid de DEI Infinitate in Scripturis
non invenietur. Jam affer Carnifex funes, at-
qve cruces, ut distorqveatur Scriptura tan-
tisper, dum conformiter loqvatur putido Pho-
tiniano. Nostrum autem est hîc primo audire
Scriptu-

Scripturam loquentem. In qua ex cæteris testimoniis ipse noster Magister attingit locum Jeremiæ notatum capite tertio & vicesimo, commate vigesimo quarto: *An DEUS è propinquo? dictum Iehovæ; ac non DEUS è longinquo? An delitescere potest quisquam in latebris, ut ego non videam ipsum? Dictum Iehovæ: annon cælum & terram ego impleo? dictum Iehovæ.* Analysis totius Orationis evincit, DEUM se ipsum opponere istis Varibus, qui se pervaserant DEUM istas rerum minutias haud curare, quas tractabant, quippe longè ab illis remotum, in Cælis alia habere queis intentus sit, nec opus esse singulari ad Prophetiam vocatione. Sic enim Ratio DEUM absentem fingens & in Cælis localiter residentem, non potest non negare Providentiam circa singulares hominum actiones, quasi turpe sit DEUM efficere labore atque occupationibus oneratum. Ut est apud Jobum capite XXII. Et (credo) dixisti; Quid sciret DEUS? Nam quid per caliginem judicabit? *Nubes ipsi sunt absconsioni, ne videat, & orbem cæli inambulat.* Eundem errorem errat Aristoteles in libro de Mundo capite quarto: *Ubi DEUM in altissimo cæli culmine residere fabulatur, & non nisi vâ quadam proximis rebus impressa & ad inferiora paullatim derivata ea attingere.* Hujusmodi somniis de virtuali omni præsentia DEI Spiritus Sanctus opponit essentialem, quâ secummet ipso cælum & terram implet DEUS. Dicis:

Scriptura nos jubet manus & oculos attollere, Ergo DEUM in caelo nobis ostendit. Sic etiam Aristoteles hariolatur in loco allegato: Regionem mundi supremam DEO attribuit universus mortalium consensus: καὶ γὰρ πάντες οἱ ἄνθρωποι ἀναλείνομεν τὰς χεῖρας εἰς τὸ ἄσπερον εὐχὰς πικράμοι.
Indene sequitur DEUM concludi in Coelo, abesse à nobis per immensa intervalla quoad Substantiam? Quare autem Coelum potissimum fedes DEI constituatur, docent alibi Theologi. Idem DEUS qui Coelum habere pro Solio dicitur, is Terram pro Scabello habere dicitur in Prophetiis Esaia. Da Rationem, cur magis isthic Essentia DEI quàm hic notetur, quia utrobique par ratio? Dicit: *Non habitat Deus in templis manufactis.* Respondeo: Hoc est, quod volumus. Eadem efficacia quàm negatur DEUS in templis habitare eadem negatur in caelis habitare nimirum circumscriptus, atque conclusus à locorum ambitu. I. Reg. II X. 27. *An revera habitaret DEUS in terra?* ita ut à terra capiat, ut sit totus hic, ne sit totus per essentiam alibi. Immò inquit, *ecce caeli ipsi, & caeli caelorum, non capiunt te, quanto minus domus haec quam aedificavi.* Secundo ut intempestivum os compescatur de contradictione, quam subinde crepitat, dico strictim. *In loco aliquid esse dicitur tripliciter Fr. Murcia, super quartum librum Physic. Disp. I. q. 4. primò Circumscriptivè, quando locatum circumscribitur à loco, & partes locati corre-*

Respondent singulis partibus loci. Huic generi locatorum convenit tuum Principium, & libens fateor, si quis *πλὴθύνει* urgeat, loca illa plura fieri (sed qui fieri possunt per potentiam naturalem?) locum unum, aut corpus unum dividi in plura sit necessum. Hactenus verum dicis. Secundò *Definitive*, quando locatum est in definito & terminato loco, non tamen correspondent partes locati partibus loci, quia locatum indivisibile est. Ut Angelus & anima Hominis. Et hic tuum evidens principium ne micam quidem veritatis habet. Tertiò *in finito* in loco, ut solus DEUS qui est in Seipso, continens omnia *Ubi*, & ut Scaliger:

Intra omnia: Sed non tamen inclusus in ipsis.

Extra omnia: Sed non tamen exclusus ab illis.

Ubi sibi lucrat, &

Ut sustinet omnia, fert nec subitus habetur;

Excedit ita, & superest, nec libratur illis.

Regnat ubique sine loco; sine tempore, semper.

Extra omniaq; omnis, sine partibusq; totus.

Ante omnia, post omnia, totus, unus, ipse.

Miser Philosopho, quod si tuum axioma ne in anima quidem humana, at quanta ad DEUM comparata? fidem invenit, cum omnium Philosophorum sententia sit ex immotis rationibus, eam esse totam in toto & totam in quavis parte secundum essentiam sine sui multiplicatione, quo modo immensum atque infinitum DEUM excedentem omnes locos multiplicabit? Antesignanus

signanus vester *Smalcus* patriæ meæ *Ischboschet*
subolfaciens contra *Smiglec.* in refut. l. i. de
error. *Arrian.* c. 13. quantum roboris huic argu-
mento insit ab animæ natura spiritali ac indi-
visibili sumto, impudenter negat supra memo-
ratum *Physicorum* vulgare dictærium, & quidem
ex ea ratione, quia *uno resecto membro, anima re-
secaretur, quod falsum esse ait.* Verum objectio
hæc *ἐπιείθεως* loco allata tam elumbis est, ut ty-
rones *Physices* eam diluere possint. Qui volet
legat *Dn. D. Danhaveri* *Controv. IV.* *Disp. pri-
mæ* *Colleg. Psychol.* Et *Dn. D. Kesleri* *Sect. II.*
Phys. Princ. 6. Hæc terminalia sunt. *Patre Lu-
minum* adorato pro concessa gratia, à te pie *Le-
ctor,* *τῶν παραλαβερῶν συγγνώμην* mihi pol-
liceor. Meo enim modulo ac pede metiri me
didici. Rem acu non tetigi, nec diffiteor. Sat est,
Verbum veritatis retinuisse. Quæ ingenii acu-
men non penetrat, colligat in sinu suo *FIDES.*
Erit cum videbimus Eum sicuti Est. Nunc bal-
butimus *Pueri.* Te autem, quisquis es, *PHOTINI-
ANE,* oro atq; obtestor, ut petulantia ingenii ex-
cussa sedeas ad *MAGISTRI UNIVS* pedes discipu-
lus, & tot contradictionum plaustra ultro dis-
parebunt. Quando sese *Israël* converterit ad
Dominum, tolletur velamen illud. Sin, audi
Decretum de tua *Schola* factum ac promulga-
tum: *Abolebo sapientiam sapientum, & intelli-
gentiam intelligentium tollam è medio.*

Fiât, Amen.

et
de
u-
di-
o-
m
io
y-
let
ri-
l.
u-
e-
ob-
me
st,
u-
s-
l-
r-
x-
l-
s-
ad
di
a-
i-

Scripturam loquentem.
stimoniis ipse noster Mag
Jeremiae notatum capite
commate vigesimo quarto
quo ego? dictum Iehova; a
quo? An delitescere potest q
ego non videam ipsum? Dic
tum & terram ego impleo?
lysis totius Orationis evir
opponere istis Varibus, q
UM istas rerum minutias
etabant, quippe longè ab
lis alia habere qveis inten
singulari ad Prophetiam v
Ratio DEUM absentem
caliter residentem, non p
videntiam circa singulare
quasi turpe sit DEUM | et
cupationibus oneratum.
capite XXII. Et (credo) d
US? Nam quid per caligi
ipsi sunt absconsioni, ne vide
bulat. Eundem errorem
bro de Mundo capite qua
tissimo caeli culmine residere
quadam proximis rebus s
paullatim derivata ea atting
mniis de virtuali omni pr
Sanctus opponit essentia
iplo coelum & terram in

eris te
locum
esimo,
propin
longin
bris, ut
non cæ
Ana
e ipsum
nt DE
vas tra
in Cæ
ous esse
c enim
elis lo
re Pro
tiones,
tque oc
Jobum
iret DE
? Nubes
li inam
les in li
M in al
on nisi vi
inferiora
nodi so
Spiritus
cummet
Dicis:
Scriptura